

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA MİRASÇILIKTAN ÇIKARMANIN GEÇERLİLİK ŞARTLARI

Dr. Öğr. Üyesi Dilşah Buşra KARTAL*

Öz

Mirasbırakanın saklı payları ölüme bağlı tasarrufuna konu etmesi kural olarak mümkün değildir. Mirasçılıktan çıkarma ise mirasbırakana belirli şartlar altında saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarma imkanı sağlayan maddi anlamda ölüme bağlı bir tasarruftur. Mirasbırakan böylece mirasçıyı saklı pay korumasından mahrum bırakmış olur. Mirasçılıktan çıkarma cezai veya koruyucu nitelik taşıyabilir. Kanun koyucu her iki tür mirasçılıktan çıkarmayı da birbirinden farklı şartlara tabi kılmıştır. Bu konuda çok sayıda mahkeme kararı bulunmaktadır. Bu çalışmada Yargıtay uygulamasına göre mirasçılıktan cezai ve koruyucu çıkarmanın geçerlilik şartları ayrı başlıklar altında incelenecektir. Ayrıca her iki mirasçılıktan çıkarma türü bakımından da çıkarma tasarrufunun geçersizliği iptal ve tenkis davaları bağlamında açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler

Mirasçılıktan Çıkarma • Miras Hukuku • Saklı Pay • Yasal Mirasçılık • Ölüme Bağlı Tasarruf

* Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye | Asst. Prof., Fatih Sultan Mehmet Vakıf University Faculty of Law, Department of Civil Law, Istanbul, Turkey.

✉ dbkartal@fsm.edu.tr • ORCID 0000-0002-2615-5698

- ✎ **Atıf Şekli** | Cite As: KARTAL Dilşah Buşra, "Yargıtay Kararları Işığında Mirasçılıktan Çıkarmanın Geçerlilik Şartları", *SÜHFD.*, C. 30, S. 2, 2022, s. 605-636.
- ✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.
- ✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

THE VALIDITY CONDITIONS OF THE DISINHERITANCE IN LIGHT OF THE TURKISH SUPREME COURT DECISIONS

Abstract

In principle, the inheritor cannot make testamentary dispositions regarding the reserved shares. However, disinheritance is a material testamentary disposition that allows the inheritor to exclude a legal heir with a reserved share from the inheritance under certain conditions. This way the inheritor deprives the legal heir of the protection of the reserved shares. Disinheritance can be punitive or protective. The lawmaker subjected each of the disinheritance types to different conditions. There are many court decisions regarding this subject. In this paper, the validity conditions of punitive and protective disinheritance in light of the Turkish Supreme Court's practice are examined in different sections. Moreover, the invalidity of both of the disinheritance types is explained in the context of annulment and reduction lawsuits.

Key Words

Disinheritance • Law of Inheritance • Reserved Share • Legal Inheritance
• Testamentary Disposition

GİRİŞ

Mirasçılıktan çıkarma; mirasbırakanın saklı paylı bir mirasçiyı, mirasçının malvarlığının borca batık olması halinde veya aile bağlarını sarsan bazı davranışları nedeniyle mirastan uzaklaştırmasına imkan tanıyan tek taraflı ölüme bağlı tasarruftur¹. Mirasçılıktan çıkarmaya sadece saklı paylı mirasçılar muhatap olur². Zira mirasbırakanın saklı pay-

¹ OĞUZMAN, M. Kemal, *Miras Hukuku*, 6. Bası, İstanbul, 1995, s. 209; YAĞCI, Kürşad *Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai Iskat)*, İstanbul, 2013, s. 13; DURAL, Mustafa/ ÖZ, Turgut, *Türk Özel Hukuku Miras Hukuku*, C. IV, 16. Bası, İstanbul, 2021, s. 204; SEROZAN, Rona/ ENGİN, Baki İlkay *Miras Hukuku*, 7. Bası, Ankara, 2021, s. 382; ÇUBUKGİL, Rıza, "Mirastan Adi Iskatın Hukuki Mahiyeti ve Sebepleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. VII, S. 3-4, 1950, s. 441-467, s. 443; GÖNEN, Doruk, "Cezai Mirasçılıktan Çıkarmanın Amacı ve Cezai Mirasçılıktan Çıkarmaya Tabi Kişilerin Kapsamı", Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan, İstanbul, 2015, s. 328.

² OĞUZMAN, s. 209; DURAL/ ÖZ, s. 205; YAĞCI, s. 13; ERGÜNE, Mehmet Serkan, *Vasiyetnamenin Yorumu*, İstanbul, 2011, s. 170; ÇUBUKGİL, s. 447; GÖNEN, s. 336; ÇAKIN, Nur, "Türk Hukukunda Mirastan Iskat ile İlgili Problemler", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 3, 1974, s. 523-536, s. 523; ŞENER, Esat, *Miras Hukuku*, Ankara, 1977, s. 215 (Miras); İMRE, Zahit/ ERMAN, Hasan, *Miras Hukuku*, 14. Bası, İstanbul, 2018, s. 246; İNAN, Ali Naim/ ERTAŞ, Şeref/ ALBAŞ, Hakan, *Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, 10. Bası, Ankara, 2019, s. 262.

lı olmayan mirasçılarının payları üzerinde herhangi bir sınırlamaya tabi olmadan ölüme bağlı tasarruflarda bulunması zaten mümkündür³. MK m. 506 uyarınca mirasbırakanın saklı paylı mirasçıları; altsoyu, anne – babası ve eşidir. Altsoyun kapsamına mirasbırakanla arasında soybağı kurulmuş olan çocuklar kadar evlatlık ve altsoyu da girer⁴. Dolayısıyla evlatlığın mirasçılıktan çıkarılması da mümkündür⁵.

Mirasçılıktan çıkarma MK m. 510- 513 arasında düzenlenmiştir. Bu hükümler vasıtasıyla kanun koyucu mirasbırakana mirasçiyi mirastan uzaklaştırması konusunda bir takdir hakkı ve serbest alan tanımıştır. Bu serbest alanın varlığı, mirasçılıktan çıkarmanın, buna yakın bir kavram olan mirastan yoksunluk (MK m. 578) ile arasındaki farklardan birini de teşkil eder. Şöyle ki, mirastan yoksunlukta da aşağıda inceleyeceğimiz cezai çıkarmada olduğu gibi mirasçının mirasbırakan ile arasındaki ilişkiyi dönülmez biçimde zedeleyen bir fiili bulunmaktadır ve buna dayalı olarak mirasçının mirastan uzaklaştırılması gerekmektedir⁶. Ancak buradaki fiil ya mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun yapılamayacağı bir anda gerçekleşmiştir ya da bu fiil nedeniyle mirasbırakan çıkarma tasarrufunu yapamayacak hale gelmiştir⁷. Dolayısıyla kanun koyucu, mirasbırakanın bu yönde bir ölüme bağlı tasarrufu bulunup bulunmadığını dikkate almaksızın mirasçiyi mirastan dışlamıştır⁸.

³ SEROZAN/ ENGİN, s. 384; ÇAKIN, s. 523; ÇUBUKGİL, s. 447; İMRE/ ERMAN, s. 246; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 262. "...ancak saklı paylı mirasçılar mirasçılıktan çıkarılabilir. Saklı payı bulunmayan bir mirasçının mirastan çıkarılmasına ihtiyaç yoktur. Zira, saklı pay dışında kalan kısım tasarruf edilebilir kısmı teşkil eder ve vasiyet eden esasen bunun üzerinde dilediği gibi serbestçe tasarruf edebilir..." Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/7692 E. 2017/4540 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

⁴ YAĞCI, s. 94, ÇABRİ, Sezer, Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574), C. I, İstanbul, 2018, s. 250.

⁵ Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K.; Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K.; Yarg. 3. HD., 13.3.2018 t. 2016/9952 E. 2018/2354 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

⁶ ÇUBUKGİL, s. 445; ŞENER, Esat, "Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller", Yargıtay Dergisi, C. 2, S. 3, Temmuz 1976, s. 101-125, s. 101 (Mirasçılık Sifatı); ENGİN, Baki İlkay, Mirastan Yoksunluk, İstanbul, 2010, s. 43-44.

⁷ SEROZAN/ ENGİN, s. 451; ENGİN, s. 44; ÇUBUKGİL, s. 446; YAĞCI, s. 57.

⁸ SEROZAN/ ENGİN, s. 452; ENGİN, s. 44; ÇUBUKGİL, s. 446; ŞENER, Mirasçılık Sifatı, s. 102; ÇAKIN, s. 523; İMRE/ ERMAN, s. 247. Mirasçılıktan çıkarma ile mirastan yoksunluk arasındaki tek fark bu değildir. Bir kere, mirasçılıktan çıkarma sadece saklı paylı mirasçılar için söz konusu olabilecek iken, mirastan yoksunluk saklı paylı olsun ya da olmasın tüm mirasçılar veya vasiyet alacaklıları bakımından gündeme gelebilir. Keza mirastan yoksunluk sadece mirasbırakana yönelen fiiller-

Mirasçılıktan çıkarma sebepleri kanunda sayılmıştır. Bu sebepler sınırlı sayı prensibine tabi olup yorum yoluyla genişletilemez.

I. MİRASÇILIKTAN CEZAI ÇIKARMA

A. Mirasçılıktan Cezai Çıkarma Kavramı ve İşlevi

Mirasçılıktan cezai çıkarma, saklı paylı mirasçının saklı pay kurumuna temel teşkil eden aile bağlarını MK m. 510'da öngörülen davranışlardan en az birini yaparak kusurlu ve ağır biçimde sarsması nedeniyle mirasbırakan tarafından mirasçılıktan çıkarılmasıdır⁹. Bu bağlamda cezai çıkarma esasında özel hukuk cezası niteliğindedir¹⁰.

Cezai çıkarma mevcut saklı paylı mirasçıların yanı sıra muhtemel saklı paylı mirasçılar için de yapılabilir¹¹. Bu kapsamda örneğin, mirasbırakan kendisine karşı beraberce bir suç işledikleri için hem çocuğunu hem de normal şartlar altında çocuğunun yerine geçecek torununu mirasçılıktan çıkarabilir¹². Ancak Yargıtay mirasbırakanın kendisine karşı suç işleyen oğlu ile birlikte oğlunun altsoyunu da mirasçılıktan çıkardığı bir kararında muhtemel saklı paylı mirasçıların çıkarma tasarrufuna konu edilemeyeceğine hükmetmiştir¹³. Kanaatimizce, Yargıtay'ın bura-

de gündeme gelebilecek iken, mirasçılıktan çıkarmaya dayanak teşkil eden fiil, mirasbırakanın yakınlarına da yapılabilir. Bu iki kurum arasındaki farka ilişkin olarak bkz: SEROZAN/ ENGİN, s. 452; ÇUBUKGİL, s. 445-446; ŞENER, Mirasçılık Sıfatı, s. 101-103.

⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul, 1987, s. 306; YAĞCI, s. 19; ŞENOCAK, Zarife, "Cezai Iskat ve Cezai Iskatın Hükümleri", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara, 1998, s. 421-429, s. 421.

¹⁰ SEROZAN/ ENGİN, s. 382; ÇUBUKGİL, s. 443; GÖNEN, s. 336.

¹¹ YAĞCI, s. 96.

¹² YAĞCI, s. 96-97.

¹³ "...Diğer davacı Hafize'nin temyizinin incelenmesine gelince; Miras bırakan Yusuf, 21.03.1989 tarihli vasiyetnamesiyle; "oğlu Ercüment'i kendisini öldürmeye teşebbüs ettiğinden ve eşinin kardeşi Cavit'i öldürdüğünden ve bu hususun Manisa Ağır Ceza Mahkemesi'nin 1988/16 esas, 1988/53 karar sayılı kararıyla sübuta ermiş bulunduğundan bahisle, mirasından iskat ettiğini bildirmiş, aynı tasarrufunda, Ercüment'in fürularının da terekeden mahfuz hisse talep edemeyeceklerini ... " beyan etmiş, 15.02.2007 tarihinde vefat etmiştir. Davacı Hafize, iskat edilen Ercüment'in çocuğu, miras bırakan Yusuf'un torunudur. Miras, miras bırakanın ölümüyle açılır (TMK m. 575/1). Mirasçılık ve mirasın geçişi miras bırakanın ölümü tarihine göre belirlenir. Türk Medeni Kanunu'nun 510/1. maddesi uyarınca ancak "saklı paylı mirasçılar" mirasçılıktan çıkarılabilir. Miras bırakanın ölümü tarihinde oğlu Ercüment sağ olduğuna göre, Hafize'nin mirasın açıldığı tarihte saklı paylı mirasçılığı söz konusu değildir. Dolayısıyla vasiyetnamede yer alan "Ercüment'in fürularına" ilişkin tasarruf Hafize bakımından geçerli değildir. O halde, Hafize ile ilgili tasarruf yönünden davanın kabulüne, vasiyetnamenin "Ercüment'in fürularına" ilişkin bölümünün

daki problemi muhtemel mirasçılarının mirasçılıktan çıkarılması üzerinden değil, mirasçılıktan çıkarma sebebinin kişiselliği üzerinden değerlendirerek çözmesi icap ederdi. Böylece eğer muhtemel mirasçılarının suça iştirakleri söz konusu değilse veya çıkarma sebebi teşkil edecek başka davranışları yoksa mirasçılıktan çıkarılmayacaklarına hükmedilmeliydi. Ancak çıkarılan mirasçılarının muhtemel mirasçı statüsünde olmaları bu değerlendirmede rol oynamamalıydı.

B. Geçerlilik Şartları

1. Genel Olarak

Mirasçılıktan cezai çıkarmanın şartları MK m. 510'da düzenlenmiştir. Buna göre;

“Aşağıdaki durumlarda mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir:

1. *Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,*

2. *Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.”*

Görüldüğü üzere; mirasçılıktan cezai çıkarmanın iki temel şartı bulunmaktadır. Bunlar, çıkarma sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ve çıkarmanın ölüme bağlı tasarruf biçiminde yapılmasıdır.

2. Çıkarma Sebeplerinin Gerçekleşmesi

a. Mirasçının Ağır Bir Suç İşlemesi

i. Ağır Suç Niteliğinde Bir Fiilin Bulunması

Cezai çıkarma sebeplerinden ilki saklı paylı mirasçının mirasbırakana veya yakınlarına karşı ağır bir suç işlemesidir (MK m. 510). Bir görüşe göre¹⁴, Türk Ceza Kanunu kapsamında suç olarak düzenlenmeyen

iptaline karar verilmesi gerekirken, onun yönünden de ret hükmü kurulması doğru bulunmamıştır.” Yarg. 2. HD., 2.7.2009 t. 2008/3734 E. 2009/13172 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

¹⁴ TONGSİR, Ferih B., Türk Hukukunda Mirastan Iskat, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul, 1956, s. 24; OĞUZMAN, s. 210; ÇAKIN, s. 525; YAĞCI, s. 120-121; İMRE/ ERMAN, s. 248; ÇABRİ, s. 254; ERSÖZ, Oğuz, “Mirasçılıktan Cezalandırıcı Çıkarma”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 14, Y. 2019, s. 195-254, s. 217; EREN, Fikret/ YÜCER AKTÜRK, İpek, Türk Miras Hukuku, 3. Bası, Ankara, 2020, s. 197; BELEN, Herdem, Miras Hukuku Şema Kitap, 2. Bası, İstanbul, 2021, s. 64; SEZEN, Cehdi Cihan, Türk Miras Hukukunda Mirastan Çıkarma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008, s. 38; TANRIVERDİ, Ali Deniz, Türk Medeni Huku-

fiiller ve kabahatler çıkarma sebebi olamaz. Diğer görüşe göre ise¹⁵; ceza hukuku mevzuatında gerek suç gerekse kabahat olarak düzenlenmiş fiiller aile bağlarına yaptıkları etkiye göre çıkarma sebebi olabilir. Kanaatimizce kanunun fiilin suç niteliği taşıması gerektiğine ilişkin açık lafzı karşısında kabahatlerin çıkarma sebebi teşkil edebileceğini kabul etmek mümkün değildir.

Kanun koyucu suçun ağır olmasını aramıştır. Suçun ağırlığını hakim takdir yetkisini kullanarak; ceza hukuku kuralları bağlamında değil, işlenen fiilin aile bağlarına yaptığı etki bakımından medeni hukuk esaslarına göre değerlendirecektir¹⁶. Suç teşkil eden fiilin mirasbırakanın şahsına veya malvarlığına yönelmesi bu bakımdan fark yaratmaz¹⁷. Yargıtay saklı paylı mirasçının mirasbırakanın kolunun şişmesine neden olacak şekilde mirasbırakanı hırpalayıp hakaret ettiği olayda çıkarma sebebinin gerçekleştiğine hükmetmiştir¹⁸.

Mirasçının suça asli veya ferî iştiraki mirasçılıktan çıkarma bakımından önemli değildir¹⁹. Dolayısıyla, kocasını dövmesi için çocuğunu teşvik eden kadın da mirasçılıktan çıkarılabilir²⁰. İşlediği suça binaen saklı paylı mirasçı hakkında kovuşturma yapılmaması, af çıkması ve

kunda Mirasçılıktan Çıkarma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008, s. 24.

¹⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 309-310.

¹⁶ TONGSİR, s. 26; TUOR, Peter/ SCHNYDER, Bernhard/ SCHMID, Jörg/ JUNGO, Alexandra, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 14. Bası, Zürih-Basel-Genf, 2015, s. 844; OĞUZMAN, s. 211; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 309; DURAL/ ÖZ, s. 206; ÇUBUKGİL, s. 450; ANTALYA, Gökhan, Miras Hukuku, 5. Bası, Ankara, 2021, s. 258; BELEN, s. 64; ŞENOCAK, s. 422; GÖNEN, s. 330; ÇAKIN, s. 524; İMRE/ERMAN, s. 248; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 264; BESSENICH, Balthasar, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch, C. II, 3. Bası, Basel, 2007, Art. 477, N. 11.

¹⁷ ÇABRİ, s. 261; ERSÖZ, s. 221; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 311 dn. 17; ÖZTAN, Bilge, Miras Hukuku, 11. Bası, Ankara, 2020, s. 145; YAĞCI, s. 103; BAYDAR, Utku, Türk Medeni Kanununa Göre Mirasçılıktan Çıkarma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005, s. 31; Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K.; Yarg. 3. HD., 30.11.2015 t. 2015/11678 E. 2015/19101 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

¹⁸ Yarg. 3. HD., 14.3.2019 t. 2018/7003 E. 2019/2130 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 12.4.2022).

¹⁹ TONGSİR, s. 24; DURAL/ ÖZ, s. 206; ANTALYA, s. 258; ŞENOCAK, s. 423; ÇAKIN, s. 525; ŞENER, Miras, s. 220; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 265; BELEN, s. 64; KULAKLI, Erhan, "Yasal Bir Hakkın Kullanılması Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Sebebi Teşkil Eder Mi?", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, 2020, s. 289-307, s. 296. Aksi yönde bkz: BAYDAR, s. 28.

²⁰ DURAL/ ÖZ, s. 206.

suçun zamanaşımına uğraması halinde dahi mirasbırakan çıkarma tasarrufunda bulunabilir²¹. Yargıtay suçun teşebbüs halinde kalmasını da çıkarma sebebi olarak yeterli görmektedir²².

İzmir Bölge Adliye Mahkemesi'nin önüne gelen bir olayda mirasbırakanın yakınlarına karşı işlenen suça yönelik yürütülen davanın şikayetin geri alınması sebebiyle düşmesi halinde dahi bu suçlara dayalı olarak mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunulabileceğine hükmedilmiştir²³. Mirasbırakanın yakınlarının şikayetlerini geri çekmesi tek başına mirasbırakan ve mirasçı arasında kopan bağları onarmaya yetmeyeceği için kanaatimizce karar yerindedir. Ancak mirasçının yapılan yargılama sonucunda fiili işlemediğine, kusuru bulunmadığına veya hukuka uygunluk sebeplerinin mevcut olduğuna kanaat getirilerek beraat etmesi halinde bu fiile istinaden çıkarma tasarrufunda bulunulamaz²⁴. Yargılama süreci tamamlanmadan önce mirasbırakanın saklı paylı mirasçının bu suçu işlediğine inanarak mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunup ölmesi ve ölümünden sonra aynı nitelikte bir beraat kararı verilmesi halinde de çıkarılan mirasçı MK m. 512/III uyarınca çıkarmanın iptalini talep edebilmelidir.

ii. Suçun Mirasbırakana veya Yakınlarından Birine Karşı İşlenmesi

Kanun koyucu suçun sadece mirasbırakana değil, onun yakınlarına karşı işlenmesini de çıkarma sebebi olarak kabul etmiştir. Mirasbırakanın yakınlarının kapsamına sadece akrabalar değil, mirasbırakan ile arasındaki manevi bağları kuvvetli olan herkes; bu bağlamda, mirasbırakanın dostları, sevgilisi, nişanlısı da girer²⁵. Kendisine karşı suç işlenen

²¹ OĞUZMAN, s. 210; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 308-309; DURAL/ ÖZ, s. 206; ÇUBUKGİL, s. 448; ANTALYA, s. 257; ŞENOCAK, s. 422; GÖNEN, s. 330; YAĞCI, s. 130-131; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 265.

²² "...Mirasçının murisine ve onun yakınlarına karşı ağır bir suç işlemedir. Bu suçun tamamlanması şart olmadığı gibi bu konuda bir mahkumiyet kararı bulunması da koşul değildir. Afdan ve zamanaşımından yararlanılmasının da önemi yoktur..." Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021). Aynı yönde bkz: Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K.; Yarg. 3. HD., 30.11.2015 t. 2015/11678 E. 2015/19101 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

²³ İzmir BAM, 1. HD., 27.3.2018 t. 2018/227 E. 2018/482 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

²⁴ KILIÇOĞLU, Ahmet M., Miras Hukuku, 10. Bası, Ankara, 2019, s. 180; SEZEN, s. 39.

²⁵ TONGSİR, s. 27; ESCHER, Arnold, Das Erbrecht, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, C. III/I, Zürich, 1959, Art. 477, N. 15; TUOR, Peter, Das Erbrecht,

kişinin mirasbırakanın yakını olup olmadığını hakim takdir yetkisini kullanarak tespit eder²⁶. Yargıtay yakın kavramını geniş yorumlamakta ve öğretmen, öğrenci, mirasbırakanı koruyan veya onun baktığı, koruduğu kişileri de bu kapsama sokmaktadır²⁷.

Bir görüşe göre²⁸, mirasbırakan ile yakınlık bağları kopmuş olan bir kişiye karşı (örneğin, mirasbırakanın daha önce mirasçılıktan çıkarıldığı bir çocuğuna karşı) işlenen suç çıkarma sebebi oluşturmaz. Diğer görüşe göre²⁹ ise, Türk toplumunda yakınlık bağları kopmuş olan kişilerin düğün, cenaze gibi ortamlarda da bir araya gelmeye devam etmesi nedeniyle yakınlarla ilişkilerin kopması veya zayıflaması bu kişilere karşı işlenen suçların çıkarma sebebi olmasını engellemez. Kanaatimizce bu konuda ilk görüşe ağırlık verilmelidir. Cezai çıkarmada fiilin mirasbırakanda yarattığı etkiye hukuki sonuç bağlanmaktadır. Bu nedenle mirasbırakanla arasındaki yakınlık bağı kopmuş olan bir kişiye karşı işlenecek suç kural olarak çıkarma sebebi teşkil etmemelidir. Ancak mirasbırakanla yakınlık bağı olmayan kişilere karşı işlenen suçların mirasbırakan ve yakınları için de onun kırıncı olması, onların toplumdan dışlanmasına neden olması gibi önemli olumsuz etkiler yaratması hallerinde mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil edebileceği kabul edilmelidir³⁰. Nitekim bu durumda suç başkasına karşı işlenmiş olsa da suçun etkileri mirasbırakan veya yakınlarını da etkileyerek mirasçı ile mirasbırakan arasındaki bağları koparabilmektedir.

Bir görüşe göre³¹, mirasbırakan ile yakını arasındaki sıkı ilişkiyi suçu işleyen mirasçının bilip bilmemesi dikkate alınmaz. Zira burada önemli olan saklı paylı mirasçının fiili nedeniyle aile bağlarının kopma-

Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Berner Kommentar, C. III/I, 2. Bası, Bern, 1964, Art. 477, N. 24; OĞUZMAN, s. 211; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 311; DURAL/ÖZ, s. 207; ÇUBUKGİL, s. 451; ANTALYA, s. 258; ŞENOCAK, s. 423; GÖNEN, s. 329; ÇAKIN, s. 525; YAĞCI, s. 109; İMRE/ERMAN, s. 249; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 266; ÇABRİ, 259; BELEN, s. 64.

²⁶ ÇABRİ, s. 259.

²⁷ Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K.; Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K.; Yarg. 3. HD., 13.3.2018 t. 2016/9952 E. 2018/2354 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

²⁸ DURAL/ÖZ, s. 207; ÇAKIN, s. 525; YAĞCI, s. 112-113.

²⁹ ÇABRİ, 259-260.

³⁰ ÇABRİ, s. 260.

³¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 311; ÇAKIN, s. 526; ŞENER, Miras, s. 221; ÇABRİ, s. 260; KARACA, Beytul Fatih, Cezalandırma Amacıyla Mirasçılıktan Çıkarma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008, s. 25; BAYDAR, s. 34.

sıdır. Diğer görüşe göre³² ise, mirasçının mirasbırakan ile yakını arasındaki ilişkiyi bilmemesi halinde çıkarma geçersiz olmalıdır. Çünkü bu ihtimalde mirasçının taraflar arasındaki yakınlığı bilmemesi nedeniyle aile bağlarını koparma kastından söz edilemez. Kanaatimizce, çıkarma sebebinin gerçekleşmesi için saklı paylı mirasçının aile bağlarını zedeleme kastının bulunması aranmaz ve suç konusu fiili kasten gerçekleştirilmesi bu açıdan yeterli olur. Yani saklı paylı mirasçının suçu işlediği kişiyle mirasbırakan arasındaki sıkı ilişkiyi bilmesi gerekmez. Bu fiil gerçekleştirildiği takdirde mirasbırakan ile yakını arasındaki ilişkiden mirasçının haberdar olmaması çıkarma tasarrufuna engel olmaz.

iii. Suçun Kasten İşlenmesi

Mirasçının işlediği suçun çıkarma sebebi teşkil etmesi için kasten işlenmesi gerekir. Bu bağlamda taksirli suçlar çıkarma sebebi teşkil etmez³³. Mirasbırakanın kendisine karşı işlenen suçta müterafik kusurunun bulunması kusurun derecesine göre mirasçılıktan çıkarmaya engel olabilir³⁴. Mirasbırakan veya yakınlarının kusurunun eşit veya daha fazla olması halinde mirasçının fiili çıkarma sebebi teşkil etmez³⁵. Yargıtay kararına konu bir olayda mirasbırakana yapılan ölüm tehdidinin kavga sırasında fevri olarak söylenmiş bir söz olması ve mirasbırakanın da somut olayda bunda kusurunun bulunması nedeniyle çıkarma sebebinin gerçekleşmediği sonucuna varılmıştır³⁶. Yargıtay başka bir kararında ise mirasçının, mirasbırakanın eşinin cenazesinde mirasbırakanı birçok kişinin önünde sarsıp, hakaret ettiği olayda çıkarma sebebinin gerçekleştiğine hükmetmiştir³⁷.

³² ÇUBUKGİL, s. 453; YAĞCI, s. 142; SEZEN, s. 45.

³³ HATEMİ, Hüseyin, Miras Hukuku, 9. Bası, İstanbul, 2021, s. 124; DURAL/ ÖZ, s. 206-207; SEZEN, s. 39. Bilinçli taksirle işlenen suçların ise çıkarma sebebi teşkil ettiği yönünde bkz: TANRIVERDİ, s. 21; BAYDAR, s. 26. Burada kasıt değil de ağır kusurun yeterli olduğu yönünde ayrıca bkz: TONGSİR, s. 20

³⁴ ESCHER, Art. 477, N. 6; DURAL/ ÖZ, s. 207; ÇUBUKGİL, s. 454; ÇAKIN, s. 524-525; YAĞCI, s. 138-140. Mirasbırakanın suç işleyen çocuğunu kötü yetiştirmesi, ona kötü örnek olarak yanlış davranışlara yöneltmesi de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bkz: DURAL/ ÖZ, s. 207 dn. 579; ÇUBUKGİL, s. 454; ÇAKIN, s. 524-525.

³⁵ ÇABRİ, s. 258; ERSÖZ, s. 219; KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 310; BAYDAR, s. 27; ANTALYA, s. 258; DURAL/ÖZ, s. 207; Yarg. 3. HD., 30.11.2015 t. 2015/11678 E. 2015/19101 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

³⁶ Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

³⁷ Bu kararda Yargıtay ayrıca somut olayda mirasçının mirasbırakana karşı aile yükümlülüklerini de önemli ölçüde ihlal ettiğini tespit ederek çıkarma sebebinin yeterli

Haklı savunma veya zorunluluk hali gibi bir hukuka uygunluk sebebi varsa mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunulamaz³⁸. Keza mirasçının fiili işlerken temyiz kudretinin bulunmaması veya suçu mirasbırakanın teşviki ile işlemesi hallerinde de mirasçılıktan çıkarma sebebi gerçekleşmemiş olur³⁹. Ancak suçun işlendiği sırada mirasçı ayırt etme gücünü kendi kusuru ile geçici olarak kaybetmiş ise TBK m. 59 kıyasen uygulanarak saklı paylı mirasçı mirasçılıktan çıkarılabilir⁴⁰.

b. Mirasçının Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüklerini İhlali

i. Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüklerin Önemli Ölçüde İhlali

Mirasçılıktan cezai çıkarma sebeplerinden ikincisi, mirasçının aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde ihlal etmesidir (MK 510). Hükümde aile hukukundan doğan yükümlülüklerin neler olduğu sayılmamıştır. Aile hukukundan doğan yükümlülükler örnek olarak, nafaka yükümlülükleri (MK 364), ana-baba ve çocuklar arasındaki ödevler (MK 322) ve eşler arasındaki sadakat yükümlülüğü (MK 185) gösterilebilir⁴¹. İhlalin önemli olup olmadığı, bunun aile bağlarına yaptığı etkiye göre belirlenecek ve bu noktada hakim takdir hakkına

bulmuştur. Bkz: Yarg. 3. HD. 14.3.2019 t. 2018/7003 E. 2019/2130 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021). Benzer yönde bkz: "...Mirasbırakan vasiyetnamesinde; mirasçılığından çıkardığı kızının (Tülay), kendisine ve diğer aile bireylerine yönelik hakaret ile namus ve şerefine yönelik ağır suçlamalarda bulunduğunu belirterek, davacıyı mirasçılıktan çıkardığını açıklamıştır. Mirasbırakanın çıkarma sebebi olarak gösterdiği bu olaylar, gerçek olduğu takdirde, mirasçılıktan çıkarmayı haklı kılacak ağırlıktadır. Davalılar, delil olarak gösterdikleri ceza dosyası ve tanık beyanlarıyla; çıkarma sebebi olarak gösterilen bu olayların gerçekliğini kanıtlamıştır (TMK.md.512/2). Bu durumda, mirasçılıktan çıkarma işleminin iptaline ilişkin davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi isabetsiz olmuş, bozmayı gerektirmiştir..." Yarg. 2. HD., 21.2.2013 t. 2013/1958 E. 2013/4369 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

³⁸ OĞUZMAN, s. 210; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 310; DURAL/ ÖZ, s. 207; ÇUBUKGİL, s. 452; ANTALYA, s. 257; ÖZTAN, s. 144; ŞENOCAK, s. 422; GÖNEN, s. 330; YAĞCI, s. 127; İMRE/ ERMAN, s. 251; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 265; KARACA, s. 23.

³⁹ OĞUZMAN, s. 211; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 310; DURAL/ ÖZ, s. 207; ÇUBUKGİL, s. 453-454; ŞENOCAK, s. 422. Bu yönde ayrıca bkz: Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

⁴⁰ OĞUZMAN, s. 211; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 310; DURAL/ ÖZ, s. 207; ŞENER, Miras, s. 215, ÇABRİ, s. 257.

⁴¹ OĞUZMAN, s. 211; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 312; DURAL/ ÖZ, s. 207-208; ÇUBUKGİL, s. 455-456; GÖNEN, s. 331; BELEN, s. 64; ÇAKIN, s. 526; İMRE/ ERMAN, s. 250; EREN/ YÜCER AKTÜRK, s. 195-196; ÇABRİ, s. 263.

sahip olacaktır⁴². Somutlaştırmak gerekirse, mirasçının aile üyelerini arayıp sormaması, onlarla hastalıklarında ilgilenmemesi, ailesini terk etmesi, ahlaka ve adaba aykırı bir hayat sürmesi, onur kırıcı davranışlarda bulunması da aile hukukundan doğan yükümlülüklerin ihlali niteliğindedir⁴³. Nitekim Yargıtay da aile yükümlülüklerinin kusurlu şekilde ihlalini mirasçının sadakat, çocuklara itina gösterme, yoksulluğa ve zarurete düşmede yardım, nafaka, aile birlik ve huzurunu bozan davranışlarda bulunmama yükümlülüğüne aykırı davranılması şeklinde yorumlamaktadır⁴⁴. Yargıtay mirasçının mirasbırakanı hiç arayıp sormamasını,

⁴² OĞUZMAN, s. 212; ŞENOCAK, s. 424, BELEN, s. 64. Yargıtay bir kararında, bir torunun, kendisine müdahalenin önlenmesi davası açan eski Dışişleri Bakanı dedesi hakkında yargılama sırasında akli melekelerini yitirmiş olduğu iddiasında bulunması ve bu iddianın basına yansımaları çıkarma sebebi saymıştır. Bkz: "...Olayda, mirastan ıskat tasarrufunda bulunan kişi, uzun yıllar bakan olarak Türkiye'nin dış politikasını yönetmiş, ... bir kişidir. Bu nitelikteki kimseler hakkında her çeşit haber ve davranış, kamuoyunda yankı uyandırır... Vasiyet eden, sağlığında torunu hakkında (müdahalenin önlenmesi) için dava açmış, yargılama sırasında davalı, davacının fizik yapısına sataştıktan sonra, irade bozukluğu içinde olduğunu ileri sürerek tıbbi müşahade altına alınmasını, ehliyetinin tesbit edilmesini istemiştir. İlk bakışta usul hukuku açısından bu iddiada yadırganacak bir yön bulunmadığı söylenebilir. Oysa, işin derinliğine inilirse, hiçde uygun bir savunma olmadığı ortaya çıkar. Şöyleki: İstek yerinde bulunursa davacı, artık duruşmalara katılamayacak, onu, vasisi temsil edecek. İstek kabul edilmezse, davacı doğrudan doğruya veya vekili aracılığı ile davasını yürütecektir. Duruşmada ister kanun, isterse akdi temsilci bulunsun, hakkın ve savunmanın özü değişmez. Öyle ise, davacının vesayet altına alınmasını sağlamak davalıya bir yarar temin etmez. Hal böyle olunca, bu tür bir iddia dürüstlük ilkesi ile bağdaşamaz. Görülüyor ki sırf usul yönünden bu davranış hakkın kötüye kullanılması niteliği taşımaktadır...o, dedesinin ehliyetsizliğini ileri sürerek muayene neye sevkine yol açmış, bunun çevrede yayılması ve basına yansımaları suretiyle de, toplum içindeki yeri sarsılmış, hakkındaki değer yargıları bir ölçüde zedelenmiş, gururu kırılmış, ömrünün tükendiği bir dönemde kendisinden özen beklediği kişi eliyle aşırı derecede incitilmiş, böylece haklı bir hayal ve gönül kırgınlığına düşmüştür. Uzun yıllardan beri onu arayıp sormadığı yetmiyormuş gibi, normal insan ilişkilerinin gerektirdiği ilgiyi göstermek şöyle dursun, hastalığı sırasında bile sormak gereğini duymamış olan bir torun, dedesine karşı kanunî, ahlakî görevini yapmış sayılamaz. Bu tutum ölüm gününe kadar inatla sürdürülmüş, sırf üzüntü vermek için «hatıra değeri» taşıyan eşyasını alıkoymuş ve vermekten kaçınmış, hiç bir bakımdan miras bırakanına maneî destek olmamış, yersiz davranışları ile ona ızdırap vermek yolunu seçmiştir. Açıklanan eylemler mirastan ıskat (M.K. 457/2) için yeterlidir." Yarg. 2. HD., 30.3.1976 y. 1976/2467 E. 1976/2802 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

⁴³ ÇABRİ, s. 263-264.

⁴⁴ Bkz: Yarg. 3. HD., 26.1.2021 t. 2019/5571 E. 2021/471 K.; Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K.; Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K.; Yarg. 3. HD., 30.11.2015 t. 2015/11678 E. 2015/19101 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

onunla hastalığında ilgilenmemesini çıkarma sebebi olarak kabul etmiştir⁴⁵.

Sadece ahlaki veya dini bir görevin yerine getirilmemesi çıkarma sebebi olarak kabul edilmemektedir⁴⁶. Dini veya ahlaki bir yükümlülüğün yerine getirilmesi de çıkarma sebebi değildir⁴⁷. Örneğin, bir davada çocuğun babası aleyhine şahitliği böyledir⁴⁸. Mirasbırakan veya ailesi ile yasal mirasçı arasındaki ticari rekabet, mirasbırakanın itirazına rağmen belli bir mesleğin seçilmesi, istenmeyen bir evliliğin yapılması⁴⁹, miras-

⁴⁵ “...Davalı anne, vasiyetnamede belirtilen iskat sebeplerini ispat etmek için tanık dinletmiştir. Davalı tanıklarının, murisi uzun zamandır tanıdıklarını özel günlerde yanlarında olduklarını ancak davacıyı hiç yanlarında görmediklerini ilk defa duruşma salonunda gördüklerini; davacının anne babasına haber vermeden kayıplara karıştığını, davalı ... hanımın daha önce kızının evini bilmediğini; davacının Bahçeköy’deki adresinin tespit edilmesinden sonra muris ve davalının bu adrese çiçek yaptırarak gittiklerini ancak davacının babasına “ne işiniz var niye geldiniz” dediğini; davacının babası ile helalleşmesi için eve çağrıldığını, eve geldiğinde anne ve babasının hoşgeldin dediği ve murisin gözünün yaşardığı; davacının murisin hastalığı için eve geldiğinde resimler çektiğini ve “bu adam nerede yatacak” gibi ifadeler kullandığını; bir kısım tanıkların ise murisin kızlarının olduğunu dahi bilmediğini; davacının mirasbırakana ve davalı annesine karşı ilgisiz kaldığı, hastalığı ile ilgilenmediği dinlenen tanık beyanları ile sabit olmuştur. Aksine ciddi ve inandırıcı delil ve olaylar bulunmadıkça asıl olan tanıkların gerçeği söylemiş olmalarıdır. Dosyada, tanıkların gerçek olmayan olayları gerçekmiş gibi ifade ettiğini kabule yeterli delil ve olgu da bulunmadığından tanıkların sözlerine değer vermek gerekmektedir...” Yarg. 3. HD., 26.1.2021 t. 2019/5571 E. 2021/471 K. (Lexpera, Çevrimiçi, 30.12.2021). Benzer yönde bkz: “...Davacının murisine karşı aşırı ilgisiz kaldığı, kapıyı ona açmadığı, telefonları yüzüne kapattığı dinlenen tanık beyanları ile subuta ermiş, murisin vasiyette gösterdiği iskat sebebi gerçekleşmiştir...” Yarg. 2. HD., 4.2.2002 t. 2002/194 E. 2002/1169 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

⁴⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 312; ESCHER, Art. 477, N. 16; ÇUBUKGİL, s. 458; YAĞCI, s. 174; WILDISEN, Christoph Erbrecht Art. 457-640 ZGB, CHK – Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 3. Bası, Zürich-Basel-Genf, 2016, Art. 477, N. 4; BREITSCHMID, Peter/ EITEL, Paul/ FANKHAUSER, Roland/ GEISER, Thomas/ JUNGO, Alexandra, Erbrecht, 3. Bası, Zürich-Basel-Genf, 2016, s. 49; WEIMAR, Peter, Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen, Art. 457-516 ZGB, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, Die Erben, Die gesetzlichen Erben, Die Verfügungen von Todes wegen, BK – Berner Kommentar, C. III/1/1/1, Bern, 2009 (Art. 477-480), Art. 477, N. 7.

⁴⁷ ANTALYA, s. 259.

⁴⁸ SEROZAN/ ENGİN, s. 387; ANTALYA, s. 259; GÖNEN, s. 331; YAĞCI, s. 170.

⁴⁹ “...Daha açık ifade etmek gerekirse; Davacılarından İmiş davalının aynı zamanda halası olup, davalının davacılara saygısız, sevgisiz olduğuna dair tek bir beyan bulunmamaktadır. Tersine tüm tanıklar davalının davacıları anne baba gibi sayıp sevdiğini onlara baktığını beyan etmişlerdir. Evlenme çağına gelen ve reşit olan davalının istediği kişiyle evlenme isteğine

birakandan farklı siyasi veya dini görüşler, yurtdışında okuma gibi hal-ler de aile yükümlülüğünün ihlali olarak kabul edilemez⁵⁰.

Görüldüğü üzere, önemli olan hususlardan biri aile hukukundan doğan yükümlülüğün ihlalinin hukuka aykırı olmasıdır⁵¹. Yargıtay bir kararında mirasçuların mirasbırakanın bazı davranışları nedeniyle ayırt etme gücünün varlığından şüphe edip kısıtlanması talebiyle dava açtıkları olayda dava kaybedilmiş olsa bile mirasçuların amacı mirasbırakanı korumak olduğu için bunun mirasçılıktan çıkarma sebebi olmayacağına hükmetmiştir⁵². Yargıtay bir başka kararında mirasçının mirasbırakana karşı borçlar hukukundan kaynaklanan bir borcunu ihlal etmesinin mirasçılıktan çıkarma sebebi olmayacağına hükmetmiştir⁵³. Yargıtay ben-

karşı çıkan ve kendi istedikleri şahısla evlendirme çabasında olan davacıların aradaki ilişkide uyumsuzluk çıkmasına kendilerinin neden oldukları, davalıyı tüm evin eşyalarını çalmakla suçladıkları, oysa davalının aldığı eşyaların sadece şahsi taşınabilir eşyaları olduğunun tanıklarca da ifade edildiği, davacıların dava dilekçesinde ileri sürdükleri kendilerine davalı ve onun ailesi tarafından hakaret ve tehditlerde bulunulduğu iddialarının bizzat davacı tanıklarınca dahi doğrulanmadığı, davalının davacılarla barışma kendini affettirme girişimlerinin de sonuçsuz kaldığı, ayrıca davalının düğün davetiyesine önce davacıların isimlerini yazdırmak istediği, daha sonra yazmamış olmasında ise davacıların uzlaşmaz tutumlarının etken olduğu, düğün konvoyunun davacılar aile evin yanından geçirilmesinin bu evin aynı zamanda davalının da evi olması karşısında yadırganacak bir yönünün bulunmadığı, tüm açıklanan hususların yasanın aradığı anlamda evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını gerektirecek nitelikte olmadığı, davalı evlatlığın kendisini evlatlık olarak alan davacılar ağırlı bir cürüm ika etmesi söz konusu olmadığı gibi davacılar ağırlı bir kusurunun da söz konusu olmadığı, dolayısıyla davada MK.258 ve 457,458 maddelerinin şartlarının bulunmadığı, anlaşılmıştır.” Yarg. HGK., 20.3.2002 t. 2002/2-189 E. 2002/201 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 6.1.2022).

⁵⁰ Örnekler için bkz: SEROZAN/ ENGİN, s. 387; ÇAKIN, s. 525; ANTALYA, s. 260; GÖNEN, s. 331; İMRE/ ERMAN, s. 249; KARACA, s. 21; YAĞCI, s. 169; ÇABRİ, s. 265; BESSENICH, Art. 477, N. 13.

⁵¹ KOCAYUSUFAŞAOĞLU, s. 313; ŞENOCAK, s. 422; GÖNEN, s. 330; YAĞCI, s. 167.

⁵² Yarg. 3. HD., 30.11.2015 t. 2015/11678 E. 2015/19101 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021). Ancak Yargıtay’ın aksi yönde de bir kararı vardır. Bkz: Yarg. 2. HD., 30.3.1976 y. 1976/2467 E. 1976/2802 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021). Mirasbırakana karşı vesayet davası açılması durumunda somut olayın şartları bağlamında davanın samimi şekilde mirasbırakanı koruma amacı güttüğü sonucuna varılıyorsa çıkarma sebebi teşkil etmediği kabul edilmelidir. Nitekim her iki kararda birbirine zıt sonuçlara varılsa da somut olay şartları da birbirinden farklı gelişmiştir.

⁵³ “...mirasçı, mirasbırakanla arasında borçlar hukukundan doğan bir mükellefiyeti ihlal etse, miras hakkından ıskat edilmesi için bir sebep meydana gelmemiştir. Çünkü böyle bir ihlalin müeyyidesi Borçlar Kanununda düzenlenmiş bulunmaktadır...” Yarg. 3. HD., 26.1.2021 t. 2019/5571 E. 2021/471 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 30.12.2021).

zer bir olayda mirasçının mirasbırakandan almış olduğu vekaleti kötüye kullanmasını bir borçlar hukuku meselesi olduğu için çıkarma sebebi olarak yeterli görmemiştir⁵⁴. Başka bir kararda ise Yargıtay, mirasçının kusurlu hareketi ile büyük bir borç altına girdiği ve bu borçlar nedeniyle mirasçının alacaklılarının mirasbırakanı ölümle tehdit ettiği olayda aile hukukundan doğan yükümlülüklerle büyük ölçüde aykırı davranıldığına ve çıkma sebebinin gerçekleştiğine hükmetmiştir⁵⁵.

ii. İhlalin Mirasbırakana veya Mirasbırakanın Ailesine Yönelmesi

Aile Hukukundan doğan yükümlülükler sadece mirasbırakana karşı değil, mirasbırakanın diğer aile üyelerine karşı da ihlal edilmiş olabilir. Mirasbırakanın ailesi, mirasbırakanın yakınlarından daha dar bir grubu ifade etmektedir. Mirasbırakanın aile üyesi sayılmak için sadece akrabalık bağı değil aynı zamanda fiilen mirasbırakanla aile üyesi arasındaki yakınlık da dikkate alınmalıdır⁵⁶. Aile üyelerinin kapsamına, ana, baba, eşler ve kardeşler gibi mirasbırakanın yakın kan hısımları girmektedir⁵⁷. Öte yandan mirasbırakanın ailesine dahil olmayan yakınlara (örneğin, yakın dostlar) bu kapsamda değerlendirilmemektedir⁵⁸. Nişanlının ve kayın hısımlarının aile kavramı içinde kabul edilip edilmeyeceği ise tartışmalıdır. Bir görüşe göre⁵⁹, bu kişiler aile kavramının dışındadır. Diğer görüşe göre⁶⁰ ise, bu kişiler de aile kavramının içinde

⁵⁴ Yarg. 3. HD., 22.12.2020 t. 2019/5522 E. 2020/8054 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 12.4.2022).

⁵⁵ "...Toplanan delillerden; miras bırakanın çocuklarından Halilin aşırı şekilde borçlandığı, bu borç sebebiyle alacaklıların murisi ölümle tehdit ettikleri, evini kurşunladıkları davasının (Halilin) kusurlu davranışı sonucu bu durumun doğduğu anlaşılmaktadır. Çocuklarda ailenin huzur ve bütünlüğünü korumak birbirlerine karşı yardım ve saygı göstermek zorundadırlar. Miras bırakan iskatın sebebinde yanılmamıştır. Iskat yerindedir..." Yarg. 2. HD., 10.5.2004 t. 2004/5159 E. 2004/6038 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

⁵⁶ KULAKLI, s. 295.

⁵⁷ OĞUZMAN, s. 212; DURAL/ ÖZ, s. 209; ANTALYA, s. 258; ŞENOCAK, s. 424; GÖNEN, s. 331; YAĞCI, s. 154. ÖZTAN, aile üyelerini mirasbırakanla arasında kan bağı olan kişilerle sınırlamaktadır. Bkz: ÖZTAN, s. 146.

⁵⁸ OĞUZMAN, s. 212.

⁵⁹ ANTALYA, s. 258; DURAL/ ÖZ, s. 209; GÖNEN, s. 331; KARACA, s. 26.

⁶⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 314; YAĞCI, s. 155-156. DURAL/ ÖZ ve ÇABRİ, sadece nişanlıyı aile kapsamına sokmakta; öte yandan kayın hısımlarını bu kapsamdan değerlendirmemektedir. Bkz: DURAL/ ÖZ, s. 209; ÇABRİ s. 262. ŞENOCAK, sadece kayın hısımlarının da aile kavramına gireceğini belirtmekle yetinmiş, nişanlı konusunda ise yorum yapmamıştır. Bkz: ŞENOCAK, s. 425. Bir sözleşmeye dayanarak mirasbırakan ile birlikte yaşayan işçi, çırak gibi kişilerin de somut olayda mi-

değerlendirilebilir. Kanaatimizce de Türk aile ve sosyal yapısı dikkate alındığında kayın hısımlarının ve nişanlının da aile kavramına dahil olması gerekir.

iii. İhlalin Mirasçının Kusurlu Davranışı ile Gerçekleşmesi

Aile hukukundan doğan yükümlülüğe aykırı davranılması mirasçının kusuru ile gerçekleşmelidir⁶¹. Buradaki kusurun kast derecesinde olması gerektiği kabul edilmektedir⁶². Mirasbırakana veya yakınlarına karşı ağır suç işlemede olduğu gibi aile hukukundan doğan yükümlülüklerin ihlalinde de mirasbırakanın müterafik kusuru fiilin çıkarma sebebi olmasını önleyebilir. Yargıtay kararına konu bir olayda ilk eşinden ayrılıp yeniden evlenen mirasbırakan ilk eşinden olan çocuğunu ikinci evliliği süresince hiç arayıp sormamış ilgilenmemiştir. İkinci evliliği sona erdikten sonra ikili bir kez görüşse de iletişimsizlik karşılıklı olarak devam etmiştir. Daha sonra ise mirasbırakan söz konusu mirasçıyla kendisiyle ilgilenmediği, arayıp sormadığı için mirasçılıktan çıkarmıştır. Yargıtay bu durumda iletişimsizliğin iki taraflı olduğuna ve kendisini istemeyen mirasbırakana karşı evladın sürekli iletişim kurma çabası içinde olmasının beklenemeyeceğine dayanarak çıkarma sebebinin gerçekleşmediğine hükmetmiştir⁶³.

3. Çıkarmanın Ölümüne Bağlı Tasarruf ile Yapılması

Yukarıda açıklanan çıkarma sebeplerinden en az biri gerçekleştiği takdirde, mirasbırakan bu sebebe dayanarak düzenleyeceği bir ölümüne bağlı tasarruf ile mirasçılığı mirasçılıktan çıkarabilir. Mirasçılıktan çıkarma ancak vasiyetname şeklinde düzenlenen bir ölümüne bağlı tasarruf ile yapılabilecek olup, miras sözleşmesi bünyesinde yer alan bir çıkarma tasarrufu da vasiyetname hükmünde kabul edilecek ve mirasbırakan bu tasarrufundan serbestçe dönebilecektir⁶⁴. Mirasçılıktan çıkarma hakkı

rasbırakan ile yakınlık ve bağılıkları varsa aile kavramında değerlendirilebileceği görüşü için bkz: KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 314; ÇUBUKGİL, s. 455; YAĞCI, s. 159-160.

⁶¹ OĞUZMAN, s. 212; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 312-313; DURAL/ÖZ, s. 208; ÇUBUKGİL, s. 460; ANTALYA, s. 259.

⁶² KILIÇOĞLU, s. 181. Ağır kusurun yeterli olduğu yönündeki görüş için bkz: TONGSİR, s. 20.

⁶³ Yarg. 2. HD., 27.12.2011 t. 2011/20735 E. 2011/23767 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

⁶⁴ TUOR, Art. 477, N. 8; ESCHER, Art. 477, N. 4; OĞUZMAN, s. 212; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 307; SEROZAN/ ENGİN, s. 383; DURAL/ ÖZ, s. 206; ŞENOCAK, s. 425; GÖNEN, s. 331-332; ÇAKIN, s. 527; ŞENER, Miras, s. 213; İMRE/ ERMAN,

kişiyeye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için sadece mirasbırakan tarafından kullanılabilir⁶⁵. Ölümüne bağlı tasarrufta “mirasçılıktan çıkarma” ifadesi kullanılmadan ancak bu iradeyi açıkça ortaya koyan tasarruflar ve beyanlar yoluyla mirasçılıktan çıkarma mümkündür⁶⁶. Örneğin, mirasbırakan ölümüne bağlı tasarrufunda “Torunumu yaraladığı için hapis cezasına çarptırılan oğlumun miras payının tamamı diğer mirasçılarım arasında paylaşırılsın.” şeklinde bir ifadeyle mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunabilir.

4. Ölümüne Bağlı Tasarrufta Çıkarma Sebebinin Gösterilmesi

Ölümüne bağlı tasarrufta çıkarma sebebinin de açıkça gösterilmesi gerekir. Mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufunda çıkarma sebebinin kısaca belirttikten sonra çıkarma sebebine ilişkin olaylara, dava dosyalarına vs. atıf yapması da yeterlidir⁶⁷. Örneğin; “Ceza davası açtığım oğlum A’yı mirasçılıktan çıkarıyorum” şeklinde bir ifade vasiyetname dışı olgulara dayalı yorumla tamamlanmak suretiyle çıkarma sebebi oluşturabilir⁶⁸. Çıkarma sebebi gösterilirken, “suç işledi”, “yükümlülüklerini yerine getirmedi” gibi genel ifadelerden ziyade fiilin ayrıntılarına da yer verilmelidir⁶⁹. Ölümüne bağlı tasarrufta çıkarma sebebi ima dahi edilmiş ise vasiyetname dışı olgulara dayanılarak çıkarma sebebi tespit edi-

s. 251-252; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 263; BELEN, s. 65; BREITSCHMID/ EITEL/ FANKHAUSER/ GEISER/ JUNGO, s. 48.

⁶⁵ Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K.; Yarg. 3. HD., 30.11.2015 t. 2015/11678 E. 2015/19101 K.; Yarg. 3. HD., 13.3.2018 t. 2016/9952 E. 2018/2354 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

⁶⁶ TUOR, Art. 479, N. 2; DURAL/ ÖZ, s. 209; ANTALYA, s. 261; GÖNEN, s. 332; YAĞCI, s. 305.

⁶⁷ TONGSİR, s. 43; ERGÜNE, s. 170; BÜRGI, Klaus, ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK – Orell Füßli Kommentar, 3. Bası, Zürih, 2016, Art. 479, N. 1; ÇAKIN, s. 528; YAĞCI, s. 320.

⁶⁸ ERGÜNE, s. 170-171.

⁶⁹ ESCHER, Art. 479, N. 1; OĞUZMAN, s. 213; TUOR, Art. 479, N. 2; TUOR/ SCHNYDER/ SCHMID/ JUNGO, s. 845; ÇAKIN, s. 528; DURAL/ ÖZ, s. 209; ANTALYA, s. 260; YAĞCI, s. 316-317; TANRIVERDİ, s. 33; BREITSCHMID/ EITEL/ FANKHAUSER/ GEISER/ JUNGO, s. 50. “...çıkarma sebebinin açık olması, belirli bir eyleme, işleme ve davranışa dayanması gerekmektedir. Sadece mirasdan iskat ettim, miras dışı bıraktım, bana ilgi göstermedi v.b. gibi gereksiz sözler yeterli sayılmamalıdır. Çıkarma sebebi kabul edilen olayların, delillerinin gösterilmesi de mirasçının çıkarmaya itirazı halinde diğer tarafa kolaylık sağlayacağından, tasarrufda yer almalıdır...” Yarg. 3. HD., 26.1.2021 t. 2019/5571 E. 2021/471 K. Aynı yönde bkz: Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

lemez⁷⁰. Mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun yorum yoluyla düzeltilmesi de mümkün değildir⁷¹.

Bir görüşe göre⁷², çıkarma sebebi gerçekleşmeden önce yapılan geciktirici şarta bağlı bir çıkarma hem mirasçıları uyarma işlevi gördüğünden hem de fiilin gerçekleştiği tarihte ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetini kaybetmiş olmaktan korkan mirasbırakanın önlemini almış olması bakımından geçerli kabul edilmelidir. Ancak şart en geç mirasın açıldığı anda gerçekleşmelidir⁷³. Diğer görüşe göre ise⁷⁴, henüz gerçekleşmiş bir sebep yokken, çıkarma sebebinin gerçekleşmesi şartına bağlı olarak çıkarma tasarrufunda bulunulamaz. Zira böyle bir durumda ölüme bağlı tasarrufta çıkarmaya sebep olan fiilin açıkça gösterilmesi şartı gerçekleşmemiş olur. Ancak halihazırda gerçekleşmiş bir sebepten yola çıkarak geciktirici veya bozucu şarta bağlı olarak mirasçılıktan çıkarma mümkündür⁷⁵.

Kanaatimizce çıkarma sebebi hiç gerçekleşmeden önce mirasbırakanın yaşamadığı bir olayla ilgili çıkarma tasarrufunda bulunamaması gerekir. Nitekim o olay gerçekleştiğinde vereceği gerçek tepki ile bu olay hiç gündemde yokken vereceği farazi tepkinin birbirinden çok farklı olması muhtemeldir. Haliyle gerçekleşmiş bir sebebe dayalı mirasçılıktan çıkarma görüşü daha uygundur. Sebep gerçekleştikten sonra ise mirasbırakanın bu sebep ile bağlantılı şekilde geciktirici veya bozucu şarta bağlı mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunmasında sakınca yoktur. Örneğin, mirasbırakanı döven saklı paylı mirasçının aynı şeyi bir daha yapması halinde mirasçılıktan çıkarılmış olacağına ilişkin bir vasiyetname yapılması mümkündür. Benzer şekilde mirasbırakanın torunlarını terk ederek maddi ve manevi hiçbir ihtiyaçlarını karşılamayan çocuğunu mirasçılıktan çıkarıp, çocuklarının bakımını üstlenip onlarla ilgilenmesi halinde bu çıkarmanın hükümden düşeceğini öngörmesi de mümkündür.

⁷⁰ SEROZAN/ ENGİN, s. 383; GÖNEN, s. 332; WEIMAR, Art. 479, N. 4.

⁷¹ SEROZAN/ ENGİN, s. 383.

⁷² İMRE, Zahit, Türk Miras Hukuku, C. I, İstanbul, 1960, s. 398-399; TUOR, Art. 477, N. 22; SEROZAN/ ENGİN, s. 387; BÜRGI, Art. 477, N. 6; ÇABRİ, s. 281; YAĞCI, s. 327.

⁷³ BÜRGI, Art. 477, N. 6.

⁷⁴ ESCHER, Art. 477, N. 12; OĞUZMAN, s. 213; DURAL/ ÖZ, s. 210; ANTALYA, s. 261; ŞENER, Miras, s. 216; SEZEN, s. 61; TANRIVERDİ, s. 29; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 265.

⁷⁵ DURAL/ ÖZ, s. 210; BELEN, s. 65; ANTALYA, s. 261; BAYDAR, s. 43.

5. Fiilin Aile Bağlarını Koparması

Mirasçılıktan cezai çıkarmanın amacı mirasbırakan ve saklı paylı mirasçı arasındaki yakın bağların kopmasına dayalı olarak mirasbırakana saklı paylı mirasçısının mirastan uzaklaştırma hakkı tanımaktır. Yukarıda açıklanan çıkarma sebeplerinin her birinde de bu bağ kopmaktadır. Mirasbırakan ve saklı paylı mirasçı arasındaki yakınlık bağı karşımıza aile bağları olarak çıkar. Dolayısıyla ağır suç veya aile hukukundan doğan yükümlülüklerin önemli ölçüde ihlalini teşkil eden fiilin çıkarma sebebi olabilmesi için objektif olarak değerlendirildiğinde aile bağlarını koparacak nitelikte olması ve sübjektif olarak da bu bağları fiilen koparmış olması gerekir⁷⁶. Fiil ne kadar ağır olursa olsun somut olayda aile bağlarının koptuğu söylenemiyorsa bu fiil mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil etmez.

C. Mirasbırakanın Mirasçığı Affetmesinin Etkisi

Mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunduktan sonra saklı paylı mirasçısını affetmesi mümkündür. Mirastan yoksunlukta böyle bir affın yoksunluğu ortadan kaldıracığı açıkça hüküm altına alınmıştır (MK m. 578/II). Benzer bir hüküm mirasçılıktan çıkarma için ise öngörülmemiştir. Haliyle affın mirasçılıktan çıkarma tasarrufuna etkisi doktrin tarafından çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. Pratikte mirasbırakanın mirasçılıktan çıkardığı mirasçığı affetmesi iki farklı zaman diliminde gerçekleşebilir. Mirasbırakan halihazırda affetmiş olduğu saklı paylı mirasçığı mirasçılıktan çıkarabilir veya mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapıldıktan sonra çıkarılan mirasçığı affedebilir. Af açık veya örtülü bir irade beyanı ya da iradeyi gösteren davranışla yapılabilir⁷⁷.

⁷⁶ ESCHER, Art. 477, N. 8; DURAL/ ÖZ, s. 206, s. 208; YAĞCI, s. 93, s. 187-188; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 313; ANTALYA, s. 259; ÖZTAN, s. 143-144; ÇAKIN, s. 527; SEZEN, s. 41-42; BAYDAR, s. 30. "...hakim, suçun ağır olup olmadığına, fiilin aile bağıni koparacak nitelikte olup olmadığı ve fiilen de koparmış olup olmadığını araştırarak sonucuna göre karar verecektir. Koparacak nitelikte olmasından kasıt, suçun objektif olarak aile bağıni koparacak nitelikte olmasıdır. Fiilen koparmış olması da, sübjektif unsur olup, somut olayda aile bağıni koparmış olmasıdır. Kanunun ağır terimi ile kastettiği budur. Şu halde bir fiil aile bağıni koparacak nitelikte olmakla beraber, somut olayda koparmamışsa, sübjektif şart gerçekleşmediği için, mirasçılıktan çıkarma sebebi olamaz..." Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021). Aynı yönde bkz: Yarg. 3. HD., 30.11.2015 t. 2015/11678 E. 2015/19101 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

⁷⁷ WEIMAR, Art. 477, N. 19.

Çıkarma tasarrufunda bulunulmadan önce mirasbırakanın mirasçığı affetmesi halinde aile bağlarının kopmadığı sonucuna varılacağı için geçerli bir çıkarma sebebi bulunmamasına dayalı olarak ölüme bağlı tasarruf, tenkis davası açılması halinde mirasçının saklı payı dışında yerine getirilecektir⁷⁸.

Çıkarma tasarrufundan sonra gerçekleşen affin etkisi ise tartışmalıdır. Bir görüşe göre⁷⁹, mirasbırakanın mirasçığı affetmesi tek başına çıkarma tasarrufunu hükümsüz hale getirmez. Çıkarmanın hükümsüz hale gelmesi için mirasbırakanın vasiyetnameyi geri alması gerekir. Başka bir görüşe göre⁸⁰, mirasbırakanın affi vasiyetnameyi hükümsüz hale getirmese de mirasçığı MK m. 512/III'e göre tenkis davası açarak saklı payını elde etme hakkı verir. Bir diğer görüşe göre⁸¹, çıkarmadan sonra yapılan af mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunun hatalı olduğunu gösterdiği için iptal davasına konu olabilmelidir. Bu durumda affi ispat yükü mirasçılıktan çıkarılan kişide olmalıdır. Bir başka görüşe göre⁸² ise, affin etkisi her somut olayda MK m. 2 kapsamında ayrı ayrı değerlendirilerek tespit edilmelidir. Kanaatimizce bu görüşler arasında sorunu en uygun şekilde çözüme bağlayan ikinci görüştür. Buna göre mirasbırakanın mirasçığı affetmesi fiilin aradaki aile bağlarını koparmadığını veya bu bağların onarıldığını gösterir. Dolayısıyla çıkarma sebebi ortadan kalkmış olur. Mirasbırakan vasiyetnamesini geri almadığı için bu tasarruf tek başına hükümsüz hale gelmez. Ancak tenkis davasına konu olabilir.

D. Mirasçılıktan Cezai Çıkarmanın Geçersizliği

1. Mirasbırakanın Vasiyetnameyi Geri Alması

Mirasbırakan, mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu MK m. 542 vd. hükümlerinde öngörülen yollardan biriyle geri aldığı takdirde çıkarma hükümden düşer⁸³.

⁷⁸ TONGSİR, s. 74; ÇABRİ, s. 268; BÜRGI, Art. 477, N. 7; WEIMAR, Art. 477, N. 21; BESSENICH, Art. 477, N. 9. Ancak burada affin samimi ve içten olup olmadığı önemlidir. Hakim somut olayın şartlarını değerlendirerek gerçek bir af bulunup bulunmadığını tespit etmelidir. Bu yönde bkz: TONGSİR, s. 74.

⁷⁹ ESCHER, Art. 477, N. 10; ANTALYA, s. 263; BAYDAR, s. 80.

⁸⁰ TUOR/ SCHNYDER/ SCHMID/ JUNGO, s. 844; TONGSİR, s. 78; KOCAYUSUFPA-ŞAOĞLU, s. 318; YAĞCI, s. 388; BREITSCMID/ EITEL/ FANKHAUSER/ GEISER/ JUNGO, s. 51; DURAL/ ÖZ, s. 216.

⁸¹ HATEMİ, s. 126.

⁸² İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 273.

⁸³ ÖZTAN, s. 147; TANRIVERDİ, s. 45 vd.; BAYDAR, s. 72 vd.

2. Dava Yoluyla Geçersizlik

a. Çıkarmanın İptali

Ölüme bağlı tasarrufu geçersiz kılan iptal sebeplerinden biri varsa, mirasçının iptal davası açarak vasiyetnameyi hükümsüz hale getirmesi mümkündür. Örneğin, mirasçılıktan çıkarma tasarrufu içeren vasiyetnamenin şekle aykırı olması, irade sakatlığına dayalı olarak düzenlenmesi veya mirasbırakanın tasarrufta bulunurken fiil ehliyetinin bulunmaması halinde MK m. 557 uyarınca mirasçılıktan çıkarılan mirasçı iptal davası açabilir. Dava sonucunda mirasçılıktan çıkarılan saklı paylı mirasçı sadece saklı payını değil miras payının tamamını elde edecektir⁸⁴.

MK m. 512/III'te ayrı bir iptal sebebi daha düzenlenmiştir. Bu hükme göre; *"mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur"*. MK m. 512/III uyarınca açılacak iptal davası sonucunda da mirasçılıktan çıkarılan mirasçı sadece saklı payını değil, yasal miras payının tamamını talep edebilir⁸⁵. Bu hükme göre iptal davası açılabilmesi için mirasbırakanın çıkarma sebebinin varlığı konusunda açıkça yanılmış olması gerekir. Doktrinde ise kanundaki *"açık bir yanılma"* ifadesi eleştirilmekte ve ölüme bağlı tasarrufların iptalinde her türlü yanılmanın yeterli olmasından hareketle bu ifadenin dikkate alınmaması gerektiği savunulmaktadır⁸⁶. Örneğin, kendisini zehirlemeye çalıştığına inanarak saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkararak mirasbırakanın yanılmış ve aslında kendisini bir başkasının zehirlemeye çalışmış olması halinde çıkarılan mirasçı iptal davası açabilir⁸⁷. İptal davasında, çıkarılan mirasçı tarafından mirasbırakanın çıkarma sebebinde yanıldığı ispatlanmalıdır⁸⁸. MK m. 557'ye

⁸⁴ HATEMİ, s. 128; DURAL/ ÖZ, s. 213; TANRIVERDİ, s. 52 vd.; BAYDAR, s. 83 vd.; BREITSCHMID/ EITEL/ FANKHAUSER/ GEISER/JUNGO, s. 53; WEIMAR, Art. 479, N. 8; BESSENICH, Art. 479, N. 3. Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K.; Yarg. 3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K.; Yarg. 3. HD., 13.3.2018 t. 2016/9952 E. 2018/2354 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

⁸⁵ KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 317; OĞUZMAN, s. 216; HATEMİ, s. 128; SEROZAN/ENGİN, s. 388-389; DURAL/ ÖZ, s. 214; ANTALYA, s. 262; GÖNEN, s. 334; YAĞCI, s. 435; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 269; WEIMAR, Art. 479, N. 12.

⁸⁶ KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 317; SEROZAN/ ENGİN, s. 389; DURAL/ÖZ, s. 214; ÇAKIN, s. 531.

⁸⁷ KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 317; DURAL/ ÖZ, s. 214; ÇAKIN, s. 531.

⁸⁸ SEROZAN/ ENGİN, s. 388; DURAL/ ÖZ, s. 214; ANTALYA, s. 263; YAĞCI, s. 451; İMRE/ ERMAN, s. 257. *"... Tasarrufta çıkarma sebebi gösterilmiştir. Yapılan soruşturma ve toplanan delillerden, davacının 03.10.1999 tarihinde yetmişdört yaşındaki annesini dövdüğü ve hakaret ettiği, bu suçtan dolayı mahkum olduğu anlaşılmaktadır. Tasarrufta göste-*

dayalı olarak açılan dava ölüme bağlı tasarrufun kısmen veya tamamen iptaline ilişkin olabilir iken, MK 512/III'e göre açılan davada mirasçılıktan çıkarma dışındaki maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar geçerli kalır⁸⁹.

b. Çıkarmanın Tenkisi

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda çıkarma sebebinin gösterilmesi gerektiği yukarıda incelenmişti. Kanun koyucu, çıkarma sebebi vasiyetnamede yer almıyorsa veya ispatlanamazsa ölüme bağlı tasarrufun tenkisinin talep edilebileceğine hükmetmiştir. MK m. 512'ye göre;

“Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakan ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebini belirtmişse geçerlidir.

Mirasçılıktan çıkarılan kimse itiraz ederse, belirtilen sebebin varlığını ispat, çıkarmadan yararlanan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına düşer.

Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir.”

Bu hükme göre tenkis davası açılacak hallerden ilki ölüme bağlı tasarrufta çıkarma sebebinin gösterilmemesidir (MK m. 512/I). Vasiyetnamede gösterilmemiş olan çıkarma sebebinin çıkarmadan yararlanan mirasçılar tarafından vasiyetname dışı olgulara dayalı olarak ispatı mümkün değildir⁹⁰.

Tenkis davası açılacak ikinci hal gösterilen çıkarma sebebinin yeterli olmaması veya ispat edilememesidir⁹¹. MK m. 512/II uyarınca

rilen çıkarma sebebinin varlığı davalılarca ispat edilmiştir. Bu durumda çıkarmaya ilişkin tasarrufun, sebebi hakkında açık bir yanılmaya dayandığı kabul edilemez...” Yarg. 2. HD., 18.2.2010 t. 2010/553 E. 2010/2901 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

⁸⁹ DURAL/ ÖZ, s. 214.

⁹⁰ SEROZAN/ ENGİN, s. 383; GÖNEN, s. 332; WEIMAR, Art. 479, N. 4; YAĞCI, s. 429.

⁹¹ KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 315; OĞUZMAN, s. 215; SEROZAN/ ENGİN, s. 389; ÇAKIN, s. 528; ŞENOCAK, s. 426. *“...davacı kızımı, (kendisini kötüleyerek hacir altına alınması için babasının mahkemeye başvuruda bulunmasını sağladığı, yine babasına tahrikle aleyhinde boşanma davası ikame ettirdiği, davalı kızlardan Seza'nın avukatlığa kabulünü önlemek için İstanbul Baro Başkanlığına müracaatla akli melekelerinin noksan olup avukatlık yapamayacağı ihbarında bulunarak onun geleceği ve ayrıca şeref ve haysiyeti ile oynadığı) gibi sebepleri tek tek sayarak mirastan iskat etmiştir...Ancak somut olayda, miras bırakanın vasiyetnamesinde iskat için gösterdiği sebeplerin Medeni Kanununun 457. maddesinin 1 ve 2. fıkralarında belirtilen iskata yeterli nitelik ve ağırlıkta bulunmadığı hususunda yerel mahkeme ile Özel Daire arasında görüş birliği mevcuttur...yani miras bırakan mirastan iskatta hiç sebep göstermemiş veya gösterdiği sebepler iskati mucip ağırlıkta*

çıkarma sebebinin doğruluğunu ispat yükü, ölüme bağlı tasarruftan faydalanan yasal veya iradi mirasçılar ile vasiyet alacaklılarının üzerindedir. Dolayısıyla mirasçılıktan çıkarılan kişinin çıkarma sebebine itiraz etmesi yeterli olup, sebebin gerçekleştiğini veya yeterli olduğunu ispat yükü karşı tarafta olacaktır⁹². İspat yükünün bu şekilde düzenlenmesi nedeniyle mirasbırakanın vasiyetnameyi yaparken çıkarma sebebine ilişkin ispat vasıtalarını da açıklaması tavsiye edilmektedir⁹³. Yargıtay bir kararında çıkarma sebebinin ispatı için dinletilen tanıkların mirasbırakandan duydukları şeyler üzerinden beyanda bulunmalarını ispat için yeterli görmemiştir⁹⁴. Ancak Yargıtay tanıkların bizzat şahit olduğu vakalara ilişkin olarak tanıkla ispatı yeterli görmektedir⁹⁵.

Somut olayda tenkis sebepleri gerçekleştiği takdirde tenkis davası açan çıkarılan mirasçı miras payını değil ama saklı payının tamamını alabilecektir⁹⁶. Çünkü bu hallerde mirasbırakanın farazi iradesinin mi-

değil ise iptal yalnızca tasarruf nisabı miktarında mümkün olabilir..." Yarg. HGK., 1.4.1990 t. 1990/2-130 E. 1990/239 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

⁹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 315; OĞUZMAN, s. 215; SEROZAN/ ENGİN, s. 389; DURAL/ÖZ, s. 215; ÇAKIN, s. 530; YAĞCI, s. 430; İMRE/ERMAN, s. 257. "...Mirastan çıkarma sebebinin varlığını ispat etmek çıkarmadan yararlanan mirasçıya ait bulunmaktadır..." Yarg. 2. HD., 30.4.2007 t. 2007/5238 E. 2007/7109 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

⁹³ TONGSİR, s. 42; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 316; OĞUZMAN, s. 215; ÇAKIN, s. 528; İMRE/ ERMAN, s. 252.

⁹⁴ "...Ayrıca bir kısım tanıkların muristen duyduklarını anlatması davacıların mirasçılıktan doğan yükümlülüklerini ihlal ettiği anlamına gelmez..." Yarg. 14. HD, 2.3.2015 t. 2015/2911 E. 2015/2239 K. (Lexpera, Çevrimiçi, 30.12.2021).

⁹⁵ "...Aksine ciddi ve inandırıcı delil ve olaylar bulunmadıkça asıl olan tanıkların gerçeği söylemiş olmalarıdır. Akrabalık veya diğer bir yakınlık başlı başına tanık beyanını değerden düşürücü bir sebep sayılamaz. Dosyada, tanığın gerçek olmayan olayları gerçekmiş gibi ifade ettiğini kabule yeterli delil ve olgu yoktur. O halde, tanığın sözlerine değer vermek gerekir..." Yarg. 3. HD., 14.3.2019 t. 2018/7003 E. 2019/2130 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 12.4.2022).

⁹⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 315-316; HATEMİ, s. 128; SEROZAN/ ENGİN, s. 389; DURAL/ ÖZ, s. 214; OĞUZMAN, s. 215; ÇAKIN, s. 528; ANTALYA, s. 262; ŞENOCAK, s. 425-426; WILDISEN, Art. 479, N. 4. "...Olayda toplanan deliller, mirastan iskate sebebi (M.K. 457) sayılabilecek nitelik ve nicelikte bulunmadığına, ölenin sebep yönünden yanılması da söz konusu olmadığına göre, Medenî Kanun'un 459. maddesi uyarınca tasarruf nisabı sınırı içerisinde geçerli olmak üzere vasiyetnamenin iskata ilişkin bölümünün hükümsüzlüğüne ve bunun dışında kalan vasiyet hükümlerinin lüzüm ifade etmesine karar verilmesi zorunlu iken vasiyetnamenin tüm olarak iptâl olunması isabetsizdir..." Yarg. 2. HD., 16.2.1976 t. 1976/787 E. 1976/1293 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021). "...Murisin saklı pay dışında kalan pay için her zaman tasarruf hakkı bulunduğundan, saklı pay dışındaki payı için çıkarmanın (ıskatın) şartları aranmaz..." Yarg.

rasçıyı saklı payı ile sınırlı olarak terekede hak sahibi kılmak yönünde olduğu kabul edilmektedir⁹⁷.

c. İptal ve Tenkis Davalarının Tarafları

İptal veya tenkis davasının kime karşı açılması gerektiği tartışmalıdır. Bir görüşe göre⁹⁸, bu davalar sadece çıkarma tasarrufundan faydalanan mirasçılara değil; mevcut ve muhtemel tüm mirasçılara karşı açılmalıdır. Nitekim davada alınan hüküm bu davaya taraf olmayan mirasçıları bağlamaz⁹⁹. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre¹⁰⁰ ise, bu davalar sadece çıkarma tasarrufundan yararlanan mirasçılara karşı açılmalıdır. Yargıtay'ın her iki yönde de kararları bulunmaktadır¹⁰¹.

14. HD., 02.06.2015 t. 2015/1687 E. 2015/6049K. (Lexpera, Çevrimiçi, 30.12.2021). "...çıkarmadan yararlanan davalılar, gösterilen sebebin doğruluğunu kanıtlayamamışlardır. Bu durumda mahkemece; ... mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin tasarrufun mirasçının saklı payı dışında yerine getirileceği, başka bir ifade ile davacıların saklı paylarını isteyebileceği ve davaya tenkis davası olarak devam edilmesi gerektiği gözetilerek..." Yarg. 3. HD., 26.3.2019 t. 2017/13850 E 2019/2573 K. (Lexpera, Çevrimiçi, 30.12.2021). Aynı yönde bkz: Yarg. 3. HD., 4.7.2012 t. 2012/3661 E. 2012/16811 K.; Yarg. 14. HD., 17.5.2021 t. 2018/3342 E. 2021/3230 K. (Lexpera, Çevrimiçi, 30.12.2021).

⁹⁷ SEROZAN/ ENGİN, s. 389; DURAL/ ÖZ, s. 215; YAĞCI, s. 433. "...Mirasbırakan vasiyetnamesinde mirastan çıkarma sebeplerini açıklamıştır. Gösterdiği sebebe dair mirasbırakanın açık bir yanılığa düştüğüne dair bir delil bulunmamaktadır. Davalılar gösterilen sebebin doğruluğunu kanıtlayamamışlardır. Bu durumda mirastan iskatın mirasbırakanın tasarruf nisabı oranında geçerli olacağı, başka bir ifadeyle davacıların saklı paylarını isteyebileceği ve bu halde davaya tenkis davası olarak devam edileceği düşünülmelidir. Vasiyetnamenin tümünden iptaline karar verilmesi yasaya aykırıdır..." Yarg. HGK., 15.11.2013 t. 2013/2-129 E. 2013/1585 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

⁹⁸ ANTALYA, s. 263.

⁹⁹ "...Iskatın iptali için iskat edilen tarafından sadece kendi furuu aleyhine açılan dava sonunda verilen karar müteveffanın diğer mirasçıları davada taraf bulunmadığından onlar için kesin hüküm oluşturmaz..." Yarg. 2. HD., 12.12.1995 t. 1995/11522 E. 1995/13538 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

¹⁰⁰ SEROZAN/ ENGİN, s. 390; DURAL/ ÖZ, s. 214; OĞUZMAN, s. 215; YAĞCI, s. 447; WEIMAR, Art. 479, N. 12.

¹⁰¹ Davanın tüm mirasçılara açılması gerektiği yönünde bkz: "...Çıkarmaya itiraz davasını, çıkarılan mirasçı açar. Çıkarmaya itiraz davası, miras bırakanın kanuni mirasçılara ve çıkarılanın varsa altsoyuna karşı açılır..." Yarg. 14. HD., 22.11.2018 t. 2016/3076 E. 2018/8074 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 30.12.2021). Aynı yönde bkz: Yarg. 14. HD., 15.2.2021 t. 2017/2506 E. 2021/924 K.; Yarg. HGK., 9.4.1997 t. 1996/2-888 E. 1997/306 K. (Yargıtay Kararları Dergisi, C. 23, S. 11, Kasım 1997, s. 1687); Yarg. 2. HD., 13.9.1994 t. 1994/6102 E. 1994/7991 K. (Yargıtay Kararları Dergisi, C. 20, S. 12, Aralık 1994, s. 1910). Davanın sadece çıkarmadan yararlanan mirasçılara açılması gerektiği yönünde bkz: Yarg. 3. HD., 26.11.2013 t. 2013/15148 E. 2013/16683 K.; Yarg.

İptal veya tenkis davalarını açma hakkı olan mirasçının bu haklarını kullanmaktan halinde mirasçının alacaklılarının veya iflas masasının dava açma hakkı olup olmadığı değerlendirilmelidir. MK m. 558/I'e göre iptal davası açma hakkı sadece mirasçılara ve vasiyet alacaklılarına tanındığından mirasçının alacaklılarının veya iflas masasının bu davayı açması mümkün değildir¹⁰². Öte yandan MK m. 562/II uyarınca iflas masası ve alacaklılara tenkis davası açma hakkı tanınmıştır. Bu nedenle söz konusu hüküm burada da uygulanarak mirasçının tenkis davası açması halinde alacaklıların veya iflas masasının bu davayı açması mümkündür¹⁰³.

II. MİRASÇILIKTAN KORUYUCU ÇIKARMA

A. Mirasçılıktan Koruyucu Çıkarma Kavramı ve İşlevi

Mirasçılıktan çıkarma her zaman mirasçıyı cezalandırma işlevi taşımaz. Kanun koyucu mirasbırakanın borç ödemediği aciz haldeki altsoyunun çocuklarını koruma amacıyla da mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunulabileceğini düzenlemiştir¹⁰⁴. Cezai çıkarmaya ilişkin hükümler kıyasen koruyucu çıkarmaya da uygulanır¹⁰⁵. Mirasçılıktan koruyucu çıkarma MK m. 513'te şu şekilde hüküm altına alınmıştır:

“Mirasbırakan, hakkında borç ödemediği aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarabilir. Ancak, bu yarıyı mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesi şarttır.

3. HD., 4.4.2017 t. 2016/3523 E. 2017/4550 K.; Yarg. 3. HD., 13.3.2018 t. 2016/9952 E. 2018/2354 K. (Lexpera, Çevrimiçi: 31.12.2021).

¹⁰² ESCHER, Art. 479, N. 5; DURAL/ÖZ, s. 215; YAĞCI, s. 447; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 269. “...Davacı vekili, müvekkillerinin miras bırakanları Sıtkı'nın 1967 yılında İsmail'e ait otobüste yolcu olarak gitmekte iken bir trafik olayı yüzünden öldüğünü taşıma sözleşmesi sebebiyle hakkında dava açıldığını, 167.000.- lira tazminatın ödenmesine karar verildiğine ve icra kovuşturmasına başladığını İsmail'in babasının da bu borcun ödenmesini önlemek, yani alacaklıyı zararlandırmak amacıyla ve gerçek dışı sebeplerle oğlu İsmail'i mirastan ıskat ettiğini bir süre sonra da öldüğünü beyanla işbu ıskat tasarrufunun iptalini istemiştir...Kanunda bu hak, üçüncü kişilere verilmiş, sadece ıskat edilen kişiye tanınmış ve bu yön, M.K. 'nun 459. maddesinde “İskat edilen kimse tarafından itiraz vukuunda” cümlesiyle ifade edilmiştir...” Yarg. 2. HD., 8.7.1977 t. 1977/4832 E. 1977/5619 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 6.1.2022).

¹⁰³ ESCHER, Art. 479, N. 5; SEROZAN/ ENGİN, s. 390; DURAL/ ÖZ, s. 215; YAĞCI, s. 424.

¹⁰⁴ KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 318-319; DURAL/ ÖZ, s. 216; SEROZAN/ ENGİN, s. 390; ÇAKIN, s. 531; ANTALYA, s. 264. KOCAAĞA, Köksal, “Borç Ödemediği Aciz Sebebiyle Mirasçılıktan Çıkarma (MK m. 513)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, Y. 2005, s. 83-102, s. 83; YAĞCI, s. 66.

¹⁰⁵ TUOR, Art. 480, N. 4; KOCAAĞA, s. 86.

Miras açıldığı zaman borç ödemedен aciz belgesinin hükmü kalmamışsa veya belgenin kapsadığı borç tutarı mirasçılıktan çıkarılanın miras payının yarısını aşmıyorsa, mirasçılıktan çıkarılanın istemi üzerine çıkarma iptal olunur.”

B. Geçerlilik Şartları

1. Altsoyun Borç Ödemedен Aciz Olması

Koruyucu çıkarma için mirasbırakanın altsoyu hakkında aciz belgesi bulunması gerekir (MK m. 513/I). Hükümde geçen borç ödemedен aciz belgesi İcra ve İflas Kanunu m. 143'te hüküm altına alınan kesin aciz vesikasıdır¹⁰⁶. Mirasçı hakkında iflas kararı alınması halinde de koruyucu çıkarma tasarrufunda bulunulabilir¹⁰⁷. Mirasçının borçlarını ödeyemeyecek duruma kusuru ile düşüp düşmemesi koruyucu çıkarma şartları bakımından önem taşımaz¹⁰⁸.

Bir görüşe göre¹⁰⁹, aciz vesikası çıkarma tasarrufunun yapıldığı anda alınmış olmalıdır. Bizim de katıldığımız baskın görüşe göre ise¹¹⁰, aciz vesikasının çıkarma tasarrufunun yapıldığı anda alınmış olması gerekmez. En geç mirasbırakanın öldüğü tarihte alacaklılar tarafından aciz vesikasının alınmış olması yeterlidir. Bu durumda esasında aciz vesikası alınması geciktirici şartına bağlı bir ölüme bağlı tasarruf yapılmış olmaktadır¹¹¹.

¹⁰⁶ SAYMEN, Ferit H., “Aciz Sebeble Mirastan Iskat”, İstanbul Barosu Mecmuası, S. 3, Y. 13, Mart 1939, s. 145-168, s. 149; KOCAAĞA, s. 88; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 319; OĞUZMAN, s. 216; DURAL/ ÖZ, s. 216-217; ANTALYA, s. 265; EREN/YÜCER AKTÜRK, s. 200; BÜRGI, Art. 480, N. 5. Mirasçılıktan koruyucu çıkarma için aranan aciz vesikası şartı nedeniyle bu tür çıkarmanın uygulamada fazla yer bulamadığı; zira alacaklıların olası mirasçılıktan çıkarmaları önleyebilmek için borçlu hakkında giriştikleri takipleri aciz vesikası verilebilecek safhaya kadar ilerletmedikleri ifade edilmektedir (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 319; OĞUZMAN, s. 217; SAYMEN, s. 151; KOCAAĞA, s. 89).

¹⁰⁷ KILIÇOĞLU, s. 188; WEIMAR, Art. 480, N. 7.

¹⁰⁸ SAYMEN, s. 150; KOCAAĞA, s. 89; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 275.

¹⁰⁹ OĞUZMAN, s. 217.

¹¹⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 319; ESCHER, Art. 480, N. 3; ÇAKIN, s. 531; ANTALYA, s. 265; İMRE/ ERMAN, s. 258; ÇABRİ, s. 292; HRUBESCH-MILLAUER, Stephanie, Erbrecht, Zürich/St. Gallen, 2011, s. 29.

¹¹¹ ANTALYA, s. 265; KOCAAĞA, s. 88-89.

2. Çıkarılan Mirasçının Mirasbırakanın Altsoyu Olması ve Saklı Payın Yarısının Çıkarılan Mirasçının Doğmuş ve Doğacak Çocuklarına Özgülenmesi

Mirasçılıktan koruyucu çıkarmaya tüm saklı paylı mirasçılar değil, sadece mirasbırakanın altsoyu muhatap olabilir¹¹². Bu bağlamda, koruyucu çıkarma mirasbırakanın çocukları ve eğer bunlar herhangi bir sebeple mirasçı olamıyorsa torunları hakkında da yapılabilir¹¹³. Mirasbırakanın evlatlığı da koruyucu çıkarma bakımından altsoy kapsamına dahildir¹¹⁴.

Mirasçının bu tasarrufa muhatap olabilmesi için kendisinin de altsoyu bulunması gerekir. Mirasbırakan koruyucu çıkarma tasarrufunu sadece mirasçının saklı payının yarısına kadar ve bu payı da mirasçının doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemek suretiyle yapabilir. Bu özgüleme koşulsuz ve yüklemesiz olmalıdır¹¹⁵. Saklı payın kalan kısmı için ise çıkarılan mirasçının mirasçı sıfatı devam eder.

Bir görüşe göre¹¹⁶, doğacak çocuklar ifadesi, mirasbırakanın ölümü anında ana rahmine hiç düşmemiş olan çocukları da kapsamaktadır. Bizim de katıldığımız baskın görüşe göre ise¹¹⁷, doğmuş ve doğacak çocukların kapsamına, mirasbırakanın ölümü anında hayatta olan veya ana rahmine düşmüş olan çocuklar girer.

Çıkarılan mirasçının mirasbırakandan önce ölen çocuklarının yerine geçen altsoy da kök içi halefiyet prensibi gereği koruyucu çıkarmadan faydalanabilmelidir¹¹⁸. Örneğin; mirasbırakan mirasçılıktan çıkardığı oğlunun saklı payının yarısını oğlunun daha önce ölmüş olan kızının

¹¹² KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 318; SAYMEN, s. 147; OĞUZMAN, s. 216; DURAL/ÖZ, s. 216; ÇAKIN, s. 531; KOCAAĞA, s. 87.

¹¹³ SAYMEN, s. 148; KOCAAĞA, s. 87; İMRE/ ERMAN, s. 258; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 274.

¹¹⁴ ÇAKIN, s. 531; KOCAAĞA, s. 87; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 274; BAYDAR, s. 100; BESSENICH, Art. 480, N. 3. Aksi yönde: SAYMEN, s. 148-149.

¹¹⁵ KOCAAĞA, s. 93; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, s. 276.

¹¹⁶ SAYMEN, s. 153; BÜRGI, Art. 480, N. 1; WEIMAR, Art. 480, N. 24.

¹¹⁷ ESCHER, Art. 480, N. 6; KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 319; OĞUZMAN, s. 217; ÇAKIN, s. 532; DURAL/ÖZ, s. 217; HATEMİ, s. 123; KOCAAĞA, s. 92; İMRE/ ERMAN, s. 259; ÇABRİ, s. 292; WILDISEN, Art. 480, N. 3; BAYDAR, s. 103.

¹¹⁸ KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, s. 319; OĞUZMAN, s. 217; DURAL/ ÖZ, s. 217; KOCAAĞA, s. 90.

çocuğuna yani oğlunun torununa özgüleyerek mirasçılıktan koruyucu çıkarma tasarrufunda bulunabilmelidir¹¹⁹.

3. Çıkarmanın Ölümüne Bağlı Tasarruf ile Yapılması

Koruyucu çıkarmanın vasiyetname ile yapılması gerekmektedir¹²⁰. Eğer çıkarma tasarrufu miras sözleşmesi ile yapılırsa çıkarma hükmü miras sözleşmesinin bağlayıcı içeriğine girmez¹²¹. Mirasçılıktan çıkarma ve saklı payın yarısını altsoyun çocuklarına tahsis tasarruflarının birbirine sıkı surette bağlı olmaları nedeniyle aynı ölümüne bağlı tasarruf içinde düzenlenmeleri gerektiği, aksi halde kanunun amacına aykırı hareket edilmiş olacağı ifade edilmektedir¹²².

Cezai çıkarmanın ölümüne bağlı tasarruf ile yapılmasına ilişkin açıklamalarımız koruyucu çıkarma bakımından da kıyasen geçerli olacaktır. Bu bağlamda örneğin, çıkarma tasarrufunda çıkarma iradesi ve sebebi de bulunmalıdır¹²³.

C. Mirasçılıktan Koruyucu Çıkarmanın Geçersizliği

Mirasçılıktan koruyucu çıkarmada mirasın açıldığı sırada aciz vesikası hükümsüz hale gelmişse veya aciz vesikasında tespit edilen borç çıkarılan mirasçının miras payının yarısını aşmıyorsa mirasçı iptal davası açarak ölümüne bağlı tasarrufu hükümsüz hale getirebilir (MK m. 513/II)¹²⁴. İptal davasının açılabilmesi için aciz vesikasının hükümsüz kalma sebebi önemli değildir¹²⁵. İptal davası sonucunda çıkarılan mirasçı miras payının tamamını talep edebilir¹²⁶. Çıkarılan mirasçının alacaklılarının iptal davası açma hakkı bulunmamaktadır¹²⁷.

¹¹⁹ DURAL/ ÖZ, s. 217; KOCAAĞA, s. 90-91.

¹²⁰ DURAL/ ÖZ, s. 217; ANTALYA, s. 265; KOCAAĞA, s. 93; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 277; WILDISEN, Art. 480, N. 2.

¹²¹ DURAL/ ÖZ, s. 217; KOCAAĞA, s. 94; İNAN/ ERTAŞ/ ALBAŞ, s. 277.

¹²² SAYMEN, s. 154; KOCAAĞA, s. 94.

¹²³ KOCAAĞA, s. 94; YAĞCI, s. 67; İMRE/ ERMAN, s. 259.

¹²⁴ Mülga Türk Kanunu Medenisi yürürlükte iken burada iptal değil; tenkis davasının söz konusu olduğu da savunulmaktaydı. Bu görüş için bkz: KOCAYUSUFPAŞA-OĞLU, s. 320; ÇAKIN, s. 533. Zira aynı hususu düzenleyen EMK m.460 c. 3; "Miras açıldığı zaman icra vesikasının hükmü mürtefi olmuş yahut böyle bir vesika olupta ihtiva ettiği borcun miktarı miras hakkının yarısından fazla bulunmamış ise mahrum edilenin talebi ile; iskat, keenlemyekün olur." şeklinde hüküm altına alınmıştı.

¹²⁵ KOCAAĞA, s. 98.

¹²⁶ DURAL/ ÖZ, s. 217; KOCAAĞA, s. 100; İMRE/ ERMAN, s. 260; KILIÇOĞLU, s. 189.

¹²⁷ OĞUZMAN, s. 217; ANTALYA, s. 267; ÇAKIN, s. 533; KOCAAĞA, s. 99; İMRE/ERMAN, s. 260. EMK döneminde buradaki davayı tenkis davası olarak kabul

Mirasçılıktan çıkarılan mirasçının, mirasbırakanın ölümü anında doğmuş veya ana rahmine düşmüş bir çocuğu olmaması veya saklı payının yarısının altsoyuna değil başka kişilere tahsis edilmesi hallerinde tenkis davası açarak saklı payını talep etmesi mümkündür¹²⁸. Keza mirasbırakanın çıkarma nedenini ölüme bağlı tasarrufunda göstermemesi de tenkis sebebidir (MK m. 512 kıyasen)¹²⁹. MK m. 562'nin şartları gerçekleştiği takdirde tenkis davası mirasçının alacaklıları veya iflas idaresi tarafından da açılabilir¹³⁰.

SONUÇ

Mirasçılıktan çıkarma cezai veya koruyucu nitelikte olabilir. Cezai çıkarma, saklı paylı mirasçının mirasbırakan veya yakınlarına karşı ağır bir suç işlemesi veya mirasbırakan veya aile üyelerine karşı olan aile hukukundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranması halinde söz konusu olur. Bu tür çıkarmada mirasbırakan mirasçıyı saklı payından mahrum bırakarak bir nevi cezalandırır. Koruyucu çıkarma ise mirasbırakanın altsoyunun borç ödemediği aciz halinde olması nedeniyle çıkarılan mirasçının saklı payının yarısının mirasçının doğmuş veya doğacak çocuklarına geçmesini temin eder.

Her iki çıkarma türünde de mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun ölüme bağlı tasarruf ile yapılması gerekir. Ölüme bağlı tasarrufların iptaline ilişkin hükümler mirasçılıktan çıkarmaya da uygulanabilir. Ka-

edenler ise, alacaklılara tenkis davası açma hakkı tanıyan MK m. 562'yi uygulayarak, alacaklıların da tenkis davasını açabileceklerini savunmakta idi. Bkz: KOCA-YUSUFPAŞAOĞLU, s. 320. "...M.K.nun 504 ve 557. maddelerinde olduğu üzere, ıskat tasarrufunun iptâli bakımından üçüncü kişilere iptâl davası açmak hakkı verilmemiştir. Bu husus, azönce belirtilen kanun hükümlerinden anlaşıldığı gibi, bilimsel görüşler de aynı doğrultudadır (Prof. Nuşin Ayiter, *Miras Hukuku*, 1971, S. 131; Prof. A. Naim İnan, *Miras Hukuku*, 1969, S. 238; Prof. A. Escher *İsviçre Medenî Kanun Şerhi, Miras, Sabri Şakir Ansay Çevirisi*, 1949, S. 198). Her ne kadar temyiz dilekçesinde M.K. 'nun 504. maddesinde ifadesini bulan tenkis davası şeklinde açılmış iş bu ıskat tasarrufuna itiraz şeklinde bir nitelendirmeye yer verilmiş ise de, olayları açıklamak taraflara, hukuki nitelime ise hâkime aittir. Dava dilekçesinde belirtilen olaylar ve yazılı sözlerden anlaşıldığı gibi, istek, M.K.'nun 504. maddesiyle ilgili değildir. Zaten davada bunun şartları da yoktur. İstek, açıktan açığa mirastan ıskat tasarrufunun iptâline ilişkindir ki, bu hak üçüncü kişilere tanınmamıştır. Olması gereken hukuk açısından böyle bir hakkın tanınması düşünülebilir ise de, yürürlükte olan hukuk buna engeldir..." Yarg. 2. HD., 8.7.1977 t. 1977/4832 E. 1977/5619 K. (www.kazanci.com, Çevrimiçi: 25.12.2021).

¹²⁸ OĞUZMAN, s. 217; KOCAAĞA, s. 97; YAĞCI, s. 69-70; BAYDAR, s. 112.

¹²⁹ YAĞCI, s. 70.

¹³⁰ OĞUZMAN, s. 217; KOCAAĞA, s. 97; BAYDAR, s. 112.

nun koyucu ayrıca mirasçılıktan cezai çıkarmaya ilişkin bir iptal sebebi ni de hüküm altına almıştır. Buna göre mirasbırakan çıkarma sebebinde açıkça yanılmış ise mirasçının iptal davası açarak miras payının tamamını talep etmesi mümkündür. Keza mirasçılıktan koruyucu çıkarmada da mirasın açıldığı sırada aciz vesikası hükümsüz hale gelmişse veya aciz vesikasında tespit edilen borç çıkarılan mirasçının miras payının yarısını aşmıyorsa mirasçı iptal davası açarak ölüme bağlı tasarrufu hükümsüz hale getirebilir. Ölüme bağlı tasarrufta mirasçılıktan çıkarma sebebi gösterilmez veya gösterilen sebebin gerçekleştiği ispatlanamazsa mirasçılıktan çıkarılan kişi tenkis davası açarak saklı payını elde edebilmektedir. Yargıtay kararları da iptalden ziyade mirasçılıktan cezai çıkarma sebebinin gösterilmediği veya ispatlanamadığı hallerde açılan tenkis davalarına ilişkin olarak verilmektedir. Mirasçılıktan koruyucu çıkarma Yargıtay kararlarına pek konu olmamıştır.

Mirasçılıktan çıkarma sebebinin gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda hâkimin takdir hakkı bulunmaktadır. Yargıtay çıkarma sebeplerinin mevcut olup olmadığını somut olayın şartlarını dikkate alarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda Yargıtay çıkarmanın tanıkla ispatını yeterli görmektedir. Yargıtay kararları mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin neler olduğuna ve mirasçılıktan çıkarmanın geçerlilik şartlarına ilişkin olarak da oldukça zengin bir hukuk kaynağı sağlamaktadır. Bu kararlarda çıkarma sebeplerinin ağırlığını tespitte yönelik kriterler belirlenmekte ve uygulama açısından da istikrar sağlanmaktadır. Yargıtay somut olaydaki verileri dikkate alırken benzer olaylarda birbirine uyumlu sonuçlara varmaktadır.

KAYNAKLAR

- ANTALYA, Gökhan, Miras Hukuku, 5. Bası, Ankara, 2021.
- BAYDAR, Utku, Türk Medeni Kanununa Göre Mirasçılıktan Çıkarma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.
- BELEN, Herdem, Miras Hukuku Şema Kitap, 2. Bası, İstanbul, 2021.
- BESSENICH, Balthasar, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch, C. II, 3. Bası, Basel, 2007 (Art. 477-480).
- BREITSCHMID, Peter/ EITEL, Paul/ FANKHAUSER, Roland/ GEISER, Thomas/ JUNGO, Alexandra, Erbrecht, 3. Bası, Zürih-Basel-Genf, 2016.
- BÜRGI, Klaus, ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK – Orell Füssli Kommentar, 3. Bası, Zürih, 2016 (Art. 477-480).
- ÇABRİ, Sezer, Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574), C. I, İstanbul, 2018.
- ÇAKIN, Nur, “Türk Hukukunda Mirastan Iskat ile İlgili Problemler”, Ankara Barosu Dergisi, S. 3, 1974, s. 523-536.
- ÇUBUKGİL, Rıza, “Mirastan Adi Iskatın Hukuki Mahiyeti ve Sebepleri”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VII, S. 3-4, 1950, s. 441-467.
- DURAL, Mustafa / ÖZ, Turgut, Türk Özel Hukuku Miras Hukuku, C. IV, 16. Bası, İstanbul, 2021.
- ENGİN, Baki İlkay, Mirastan Yoksunluk, İstanbul, 2010.
- EREN, Fikret/ YÜCER AKTÜRK, İpek, Türk Miras Hukuku, 3. Bası, Ankara, 2020.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan, Vasiyetnamenin Yorumu, İstanbul, 2011.
- ERSÖZ, Oğuz, “Mirasçılıktan Cezalandırıcı Çıkarma”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 14, Y. 2019, s. 195-254.
- ESCHER, Arnold, Das Erbrecht, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, C. III/I, Zürih, 1959 (Art. 477-480).
- GÖNEN, Doruk, “Cezai Mirasçılıktan Çıkarmanın Amacı ve Cezai Mirasçılıktan Çıkarmaya Tabi Kişilerin Kapsamı”, Prof. Dr. Hasan Erman’a Armağan, İstanbul, 2015.
- HATEMİ, Hüseyin, Miras Hukuku, 9. Bası, İstanbul, 2021.
- HRUBESCH-MILLAUER, Stephanie, Erbrecht, Zürih/St. Gallen, 2011.
- İMRE, Zahit/ ERMAN, Hasan, Miras Hukuku, 14. Bası, İstanbul, 2018.

- İMRE, Zahit, Türk Miras Hukuku, C. I, İstanbul, 1960.
- İNAN, Ali Naim/ ERTAŞ, Şeref/ ALBAŞ, Hakan, Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku, 10. Bası, Ankara, 2019.
- KARACA, Beytul Fatih, Cezalandırma Amacıyla Mirasçılıktan Çıkarma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M., Miras Hukuku, 10. Bası, Ankara, 2019.
- KOCAAĞA, Köksal, “Borç Ödemeden Aciz Sebebiyle Mirasçılıktan Çıkarma (MK m. 513)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, Y. 2005, s. 83-102.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul, 1987.
- KULAKLI, Erhan, “Yasal Bir Hakkın Kullanılması Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Sebebi Teşkil Eder Mi?”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, 2020, s. 289-307.
- OĞUZMAN, M. Kemal, Miras Hukuku, 6. Bası, İstanbul, 1995.
- ÖZTAN, Bilge, Miras Hukuku, 11. Bası, Ankara, 2020.
- SAYMEN, Ferit H., “Aciz Sebebiyle Mirastan Iskat”, İstanbul Barosu Mecmuası, S. 3, Y. 13, Mart 1939, s. 145-168.
- SEROZAN, Rona/ ENGİN, Baki İlkay, Miras Hukuku, 7. Bası, Ankara, 2021.
- SEZEN, Cehdi Cihan, Türk Miras Hukukunda Mirastan Çıkarma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.
- ŞENER, Esat, Miras Hukuku, Ankara, 1977 (Miras).
- ŞENER, Esat, “Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller”, Yargıtay Dergisi, C. 2, S. 3, Temmuz 1976, s 101-125 (Mirasçılık Sıfatı).
- ŞENOCAK, Zarife, “Cezai Iskat ve Cezai Iskatin Hükümleri”, Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan, Ankara, 1998, s. 421-429.
- TANRIVERDİ, Ali Deniz, Türk Medeni Hukukunda Mirasçılıktan Çıkarma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008.
- TONGSİR, Ferih B., Türk Hukukunda Mirastan Iskat, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul, 1956.

- TUOR, Peter, Das Erbrecht, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Berner Kommentar, C. III/I, 2. Bası, Bern, 1964 (Art. 477-480).
- TUOR, Peter/ SCHNYDER, Bernhard/ SCHMID, Jörg/ JUNGO, Alexandra, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 14. Bası, Zürich-Basel-Genf, 2015.
- WEIMAR, Peter, Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen, Art. 457-516 ZGB, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, Die Erben, Die gesetzlichen Erben, Die Verfügungen von Todes wegen, BK – Berner Kommentar, C. III/1/1/1, Bern, 2009 (Art. 477-480).
- WILDISEN, Christoph, Erbrecht Art. 457-640 ZGB, CHK – Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 3. Bası, Zürich-Basel-Genf, 2016 (Art. 477-480).
- YAĞCI, Kürşad, Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai Iskat), İstanbul, 2013.